

МИСТЕЦТВО

СВІТЛО
У ВІКНИ

стор. 8

МУЗИКА

НЕСКОРЕНИЙ
КОМПОЗИТОР

стор. 12

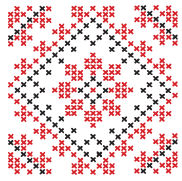
МИТЬ
ПОЕЗІЇ

НЕОФІТ

стор. 15

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№19 | 11 травня 2018

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

стор. 4-7

ХОЛОДНОЯРСЬКІ ВШАНУВАННЯ

ДМИТРО ЧОБИТ

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ

СТОП. 10-11

ЗВЕРНЕННЯ

РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ» ДО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

кевич у 1913 році, Міністерство культури України на чолі з Євгеном Нищуком два роки поспіль свідомо знищує. Після проголошення незалежності України газета стала офіційним друкованим органом Міністерства культури України. Фінансується з державного бюджету.

Керівництво державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво» довело до відома редакції видання, що Міністерство культури України порушує Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

Посилаючись на цей закон, Міністерство культури України два роки поспіль зменшує фінансування за бюджетною програмою 1801300 «Фінансова підтримка друкованих періодичних видань культурологічного напрямку, газет мовами національних меншин», хоча цим же законом п. 3 статті 14 визначено чітко: «Фінансування друкованих засобів масової інформації та редакцій (крім друкованих засобів масової інформації, яким надається державна підтримка згідно зі статтею 3 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний

захист журналістів») через три роки з дня набрання чинності цим Законом з державного та місцевих бюджетів припиняється».

Міністерство культури України за 2 роки реформування друкованих ЗМІ не прийняло жодного Рішення про реформування друкованого засобу масової інформації, а саме редакції газети «Культура і життя», чим порушило п. 1, п. 3, п. 5 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

З огляду на вищезазначені порушення з боку керівництва Міністерства культури України та з метою збереження редакції газети «Культура і життя», трудовий колектив редакції просить:

1. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України виконати вимоги Закону України «Про звернення громадян» та Закону України «Про доступ до публічної інформації»:

– надати відповідь на лист редакції газети «Культура і життя» від 03.08.2017 за № 14;

– надати відповідь на листи та запити на отримання публічної інформації державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво»

(запити за вихідним № 222/01–08 від 26.06.2016 р.; за вихідним № 2299/22–2/13–17 від 23.06.2017 р.; лист № 65/01–08 від 03.03.2018 р., запит за вихідним № 106/01–08 від 19 квітня 2018 р.);

– надати відповідь на лист редакції газети «Культура і життя» № 04 від 01.03.2018 р.

Важливо зазначити, що Міністерство культури України систематично порушує ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Ігнорування виконання вимог цієї статті також призвело до порушення відомостям статей 1, 3, 5, 13, 14, 15 того ж Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

2. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України провести спільне засідання трудового колективу редакції газети «Культура і життя» з Міністерством культури України як засновником видання, за участі Центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційної та видавничої сферах відповідно до частини 4 статті 5 Закону України «Про реформування державних друкованих і комунальних засобів масової інформації» щодо виконання Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» та розпочати підготовку відповідного пакету документів для включення газети до другої черги реформування.

Важливо зазначити, що ця нарада мала б розв'язати низку проблем, які пов'язані з виконанням

Закону України «Про реформування державних друкованих і комунальних засобів масової інформації», зокрема й у запобіганні порушенням чинного законодавства з боку Міністерства культури України як засновника цих періодичних видань на період виходу зі складу засновників друкованого засобу масової інформації. А саме, унеможливленню порушень статей 4, 5, 6, 7, 8, 9 Закону України «Про реформування державних друкованих і комунальних засобів масової інформації» з боку Міністерства культури України;

3. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України у місячний термін прийняти Рішення про реформування друкованого засобу масової інформації та у місячний строк з дня його прийняття опублікувати інформацію про це в офіційному друкованому засобі масової інформації з дотриманням усіх положень: п. 1, п. 3, п. 5 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації»;

4. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України виконувати Закон України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» і, відповідно до пункту 3 статті 3, зобов'язати Міністерство культури України виплатити всю заборгованість із заробітної плати працівникам редакції газети «Культура і життя»; ►

ПОВІДОМЛЕННЯ

Трудовий колектив редакції газети «Культура і життя» відповідно до частини 1 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» (надалі – Закону) має пріоритетне право у визначенні способу реформування. Відповідно до наданого права трудовий колектив редакції газети «Культура і життя» ухвалив Рішення про спосіб реформування газети «Культура і життя» та редакції газети «Культура і життя» згідно пункту 2 частини 1 статті 3 Закону.

Також ухвалено Рішення про те, що реформування газети «Культура і життя» та редакції газети «Культура і життя» здійснити у другому етапі згідно частини 1 статті 2 Закону. Дані Рішення про реформування відповідно до Закону були ухвалені Загальними Зборами трудового колективу редакції газети «Культура і життя» 30 березня 2016 року та закріплені протоколом № 2. Відповідно до частини 2 статті 4 Закону трудовий колектив редакції газети «Культура і життя» прийняв Рішення щодо своєї участі у реформуванні газети «Культура і життя» та редакції газети «Культура і життя» та надав засновнику Міністерству культури України пропозицію стосовно способу реформування. Протокол № 2 Загальних Зборів трудового колективу редакції газети «Культура і життя» 30 березня 2016 року був наданий Міністерству культури України в одному примірнику.

03 лютого 2017 року, під час спільної наради з керівництвом Міністерства куль-

тури України, головний редактор газети «Культура і життя» Букет Є. В. підтвердив про Рішення загальних зборів трудового колективу редакції газети «Культура і життя» 30 березня 2016 року, за яким було визначено реформувати видання і редакцію у другому етапі шляхом перетворення редакції членами її трудового колективу у суб'єкт господарювання із збереженням назви, цільового призначення, мови видання і тематичної спрямованості.

07 травня 2018 року Загальними Зборами трудового колективу редакції газети «Культура і життя» (протокол № 3 від 7 травня 2018 року) були ухвалені Рішення щодо подальших дій реформування редакції газети «Культура і життя» у зв'язку з невиконанням Закону з боку засновника – Міністерства культури України. На подальше виконання Закону Державним підприємством «Національне газетно-журнальне видавництво» був виданий Наказ № 09–ОД від 08 травня 2018 року «Про реформування газети «Культура і життя»» відповідно до рішень трудового колективу редакції газети «Культура і життя» (протокол № 2 від 30 березня 2016 року та протокол № 3 від 7 травня 2018 року), що входить до складу державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво».

Це повідомлення публікується відповідно до частини 5 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

ПОВІДОМЛЕННЯ

Трудовий колектив редакції журналу «Українська культура» відповідно до частини 1 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» (надалі – Закону) має пріоритетне право у визначенні способу реформування. Відповідно до наданого права трудовий колектив редакції журналу «Українська культура» ухвалив Рішення про спосіб реформування журналу «Українська культура» та редакції журналу «Українська культура» згідно пункту 2 частини 1 статті 3 Закону.

Також ухвалено Рішення про те, що реформування журналу «Українська культура» та редакції журналу «Українська культура» здійснити у другому етапі згідно частини 1 статті 2 Закону. Дані Рішення про реформування відповідно до Закону були ухвалені Загальними Зборами трудового колективу редакції журналу «Українська культура» 30 березня 2016 року та закріплені протоколом № 1. Відповідно до частини 2 статті 4 Закону трудовий колектив редакції журналу «Українська культура» прийняв Рішення щодо своєї участі у реформуванні журналу «Українська культура» та редакції журналу «Українська культура» та надав засновнику Міністерству культури України пропозицію стосовно способу реформування. Протокол № 1 Загальних Зборів трудового колективу редакції журналу «Українська культура» 30 березня 2016 року був наданий Міністерству культури України в одному примірнику.

03 лютого 2017 року, під час спільної наради з керівництвом Міністерства культури України, головний редактор журналу «Українська культура» Сорока Ю. В. підтвердив про Рішення загальних зборів трудового колективу редакції журналу «Українська культура» 30 березня 2016 року, за яким було визначено реформувати видання і редакцію у другому етапі шляхом перетворення редакції членами її трудового колективу у суб'єкт господарювання із збереженням назви, цільового призначення, мови видання і тематичної спрямованості журналу.

07 травня 2018 року Загальними Зборами трудового колективу редакції журналу «Українська культура» (протокол № 2 від 7 травня 2018 року) були ухвалені Рішення щодо подальших дій реформування редакції журналу «Українська культура» у зв'язку з невиконанням Закону з боку засновника – Міністерства культури України. На подальше виконання Закону Державним підприємством «Національне газетно-журнальне видавництво» був виданий Наказ № 10–ОД від 08 травня 2018 року «Про реформування журналу «Українська культура»» відповідно до рішень трудового колективу редакції журналу «Українська культура» (протокол № 1 від 30 березня 2016 року та протокол № 2 від 7 травня 2018 року), що входить до складу державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво».

Це повідомлення публікується відповідно до частини 5 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

► 5. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 310, забезпечити державну фінансову підтримку у 2019 році за державною бюджетною програмою 1801300 «Фінансова підтримка друкованих періодичних видань культурологічного напрямку, газет мовами національних меншин», забезпечивши виконання статті 3 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» та п. 3 статті 14 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації»;

6. Кабінет Міністрів України – зобов'язати Міністерство культури України виконати положення пп. 2, 3 п. 2 ч. 3 Доктрини інформаційної безпеки України, а саме: забезпечити захист українського суспільства від агресивного впливу деструктивної пропаганди з боку Російської Федерації, захист українського суспільства від агресивного інформаційного впливу Російської Федерації, спрямованого на пропаганду війни, розпалювання національної і релігійної ворожнечі, зміну конституційного ладу

в насильницький спосіб, порушення суверенітету і територіальної цілісності України; забезпечити збереження і примноження духовних, культурних і моральних цінностей Українського народу – надавши належну державну підтримку культурологічному виданню «Культура і життя».

У разі неможливості виконання Міністерством культури України своїх службових повноважень у зв'язку з некомпетентністю в інформаційній політиці та у видавничій справі, просимо розглянути на засіданні Уряду питання «Про передання цілісного майнового комплексу державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво» до сфери управління Державного комітету телебачення і радіомовлення, з метою професійного правового забезпечення виконання Закону України «Про реформування державних і комунальних засобів масової інформації».

Просимо Вас інформувати трудовий колектив редакції газети «Культура і життя» про вжиті заходи, згідно з чинним законодавством України.

З повагою,
трудоий колектив редакції газети
«Культура і життя»

«ШКІЛЬНА ПРОПИСКА»

ЯК ВСТУПИТИ ДО ШКОЛИ? ЩО ЗМІНИЛОСЯ ТА ЯКІ ЗАГРОЗИ?

Міністерство освіти і науки України ухвалило Наказ «Про затвердження порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти», який батьки та ЗМІ коротко назвали «шкільною пропискою». Фактично цей наказ приписує дитину до школи, закріпленої за територією, де дитина мешкає. Оскільки мешкання дитини батьки мають підтверджувати документально, то фактично йдеться про реєстрацію місця мешкання, чи то за правом власності, чи то на підставі договору оренди, хоча прямо про це в законі не йдеться.

На сторінці МОН у «Фейсбуку» повідомлення про наказ звучить дуже оптимістично: «У Мініюсті підписано Порядок зарахування учнів до 1 класу!!! На нього чекали всі: і діти, і батьки, і школи! Отож, для вступу до школи першачків не змушуватимуть проходити будь-які конкурси на перевірку знань. Усі матимуть гарантований доступ до освіти якнайближче до місця проживання. Це – один з важливих принципів реформи освіти #НоваУкраїнськаШкола. Документ набере чинності після опублікування в «Офіційному віснику України» – 8 травня».

Під цим повідомленням МОН – шквал коментарів. Більшість коментаторів обурені нововведенням, яке, втім, у цьому наказі прописане нечітко, що може стати причиною маніпуляцій на місцях, як це часто буває. А саме: «У разі наявності та за бажанням одного з батьків при поданні заяви може бути пред'явлено документ, що підтверджує місце проживання дитини чи одного з її батьків на території обслуговування закладу освіти, реквізити якого вказуються в заяві».

Страх батьків, особливо тих, які возять дітей до шкіл, кращих за ті, що є в їхньому районі, можна зрозуміти. І вони його виявляють доволі агресивно. Користувачка «Фейсбуку» Надія Синявська пише: «А якщо атмосфера в школі по місцю прописки більш схожа на атмосферу колонії для малолітніх, куди віддати дитя просто страшно, де на всіх перерах звучить тюремний шансон так голосно і всі підспівують хором – і це вважається нормою – чи психіка кожного маляти це витримає? А, ну да, міністри в такі школи не заглядають – навіщо?»

Існує інший бік проблеми – відсутність або переповнені школи в деяких спальних районах. Олена Лукшина пише: «А куди будуть іти діти районів з масовою житловою забудовою (но-

вбудови останніх 5–10 років), якщо школи та інші об'єкти інфраструктури практично не будуються? Це стосується всього передмістя Києва. Забудовнику вигідно будувати лише житло, не зважаючи на те, що деякі ділянки виділялися під школи/сади, тим паче, що з 2013 року законодавство прийому пайової участі в грошовому еквіваленті полегшило їм у цьому плані здачу житла (а в місцевій владі немає вже власних ділянок під будівництво шкіл). Село Чайки (Києво-святошенський район) не має жодної державної школи, в сусідньому селі Петропавлівська Борщагівка школа у півтора рази переповнена (діти вимушені їздити до Києва на навчання».

Найбільш присутньо та докладно на цю новину відреагував користувач В'ячеслав Гладушин: «Головне питання, яке хвилює всіх орендарів квартир – як можна підтвердити проживання... У початковому варіанті (цього наказу – прим. авт.) був вичерпний перелік, що містив найбільш відірвану від життя ідею – лише нотаріально завірений договір оренди. Це явно не зійшло б вам з рук, тому ви обрали найгірший із можливих варіантів – узагалі нічого не конкретизувати... Фактично кожна школа намагатиметься встановити свої правила. Аж до максимально абсурдних, якщо вона буде в цьому зацікавлена».

У Наказі зазначено, що після зарахування до класів дітей, які мешкають на території, що належить до школи, «на вільні місця зараховуються діти, які не проживають на території обслуговування цього закладу, за результатами жеребкування». Користувач «Фейсбуку» Юрій Романенко на це зреагував так: «Я пропоную жеребкуванням вибирати уряд, парламент, президента. Жодних виборів, просто ставити прозорий барабан на Майдані і раз на рік крутити його. І нехай у нас буде уряд ве-зіння». Якщо дитина не піде до школи, у якій їй випав жеребок (термін МОН), що буде з вільним місцем – теж незрозуміло. Скільки разів крутитимуть цей барабан? Про це в Наказі не написано.

Окрім обурених коментарів, батьки, а також громадяни, які їм співчують, на сайті Кабінету Міністрів України зареєстрували петицію під назвою «Відмовитись від примусової «шкільної» прописки до конкретної школи» для першокласників». У документі зазначено: «Закликаємо Кабмін здійснити всі необхідні дії, щоб зупинити запровадження в Україні механізму примусової «шкільної» прописки до конкретної школи», який пропонує Міністерство освіти і науки України.

Механізм, передбачений МОН, суттєво ускладнює можливість для батьків відправити дитину до будь-якої іншої початкової школи, крім тієї, до якої вона «прописана». Це є порушенням права дитини на отримання якісної освіти та позбавленням громадян України права вибору місця навчання для своїх дітей. Механізм «примусової шкільної прописки» не розв'язує проблеми недостатньої кількості закладів освіти у великих містах і створює додаткові корупційні ризики. Запропонована система жеребкування виключає будь-які можливості контролю та оскарження дій шкільної адміністрації, що стимулюватиме корупцію. Громадяни України мають право вільно обирати місце навчання для своїх дітей, незалежно від місця їхньої офіційної реєстрації чи мешкання. Проблема недостатньої кількості місць у закладах освіти не можна вирішувати за рахунок обмеження прав громадян та примусової прописки дітей до конкретної школи. Цю проблему треба розв'язувати будівництвом нових шкіл, а проблему низької якості в уже існуючих – покращенням їх матеріально-технічного оснащення та підвищенням кваліфікації педагогів. Щоб зробити українську початкову школу кращою, слід підтягувати тих, хто відстає, до рівня лідерів, а не намагатися знизити рівень лідерів до середнього показника».

Утім, є в наказі МОН і позитивні пункти, як ті, що перешкоджають дискримінації дітей. Зокрема у документі написано, що «забороняється вимагати від учнів характеристики з попереднього місця навчання, довідки з місця роботи батьків та інші документи, не передбачені цим Порядком». Утім, ця ложка меду в діжці з дьогтем має свої «але», а саме: «До закладу освіти, з якого переводиться учень, подаються: заява одного з батьків учня (для учнів, які не досягли повноліття) або учня; письмове підтвердження або його сканована копія з іншого закладу освіти про можливість зарахування до нього відповідного учня». Також, якщо ваша дитина йде вчитися до школи, що розташована не у вашому районі, ви маєте привезти з тієї школи, до якої ви не вступаєте і, можливо, навіть не заходили, довідку про те, що ваша дитина до неї не вступає. Тобто йдеться про таку собі «відкріпну», що, погодьтеся, виглядає дуже дивно.

Наказ оприлюднено і він чинний уже цього року. До чого це призведе на практиці – скоро дізнаємося.

Любов ЯКИМЧУК

ПОВІДОМЛЕННЯ

Трудовий колектив редакції газети «Кримська світлиця» відповідно до частини 1 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» (надалі – Закону) має пріоритетне право у визначенні способу реформування. Відповідно до наданого права трудовий колектив редакції видання ухвалив рішення про спосіб реформування газети «Кримська світлиця» та редакції газети «Кримська світлиця» згідно з пунктом 2 частиною 1 статті 3 Закону.

Також ухвалено Рішення про те, що реформування газети «Кримська світлиця» та редакції газети «Кримська світлиця» належить здійснити у другому етапі згідно з частиною 1 статті 2 Закону. Ці рішення про реформування відповідно до Закону були ухвалені загальними зборами трудового колективу редакції газети «Кримська світлиця» 29 серпня 2016 року та відображені в протоколі №1. Відповідно до частини 2 статті 4 Закону трудовий колектив редакції газети «Кримська світлиця» ухвалив рішення про свою участь у реформуванні газети «Кримська світлиця» та редакції газети «Кримська світлиця» і надав засновнику Міністерству культури України пропозицію стосовно способу реформування. Протокол №1 загальних зборів трудового колективу редакції газети «Кримська світлиця» від 29 серпня 2016 року був наданий Міністерству культури України в одному примірнику.

03 лютого 2017 року, під час спільної наради з керівництвом Міністерства культури України, головний редактор газети «Кримська світлиця» Мерзвинський В. В. повідомив про рішення загальних зборів трудового колективу редакції газети «Кримська світлиця» від 29 серпня 2016 року, за яким було визначено реформувати видання і редакцію у другому етапі шляхом перетворення редакції членами її трудового колективу в суб'єкт господарювання зі збереженням назви, цільового призначення, мови видання і тематичної спрямованості газети.

07 травня 2018 року загальними зборами трудового колективу редакції газети «Кримська світлиця» (протокол № 2 від 07.05.2018) були ухвалені рішення про подальші дії щодо реформування видання та редакції газети у зв'язку з невиконанням Закону з боку засновника – Міністерства культури України. На подальше виконання Закону Державним підприємством «Національне газетно-журнальне видавництво» був виданий наказ № 08-ОД від 08 травня 2018 р. «Про реформування газети «Кримська світлиця» відповідно до рішень трудового колективу редакції газети «Кримська світлиця» (протокол № 1 від 29.08.2016 та протокол № 2 від 07.05.2018), що входить до складу державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво».

Це повідомлення публікується відповідно до частини 5 статті 4 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

Весь час перебування в Холодному Яру я шукав відповідь на питання: чому саме ТУТ відбувся спалах українського духу державного масштабу? Я досі не знайшов відповідь, щоправда, кинувши оком на карту сучасної України, де прапорцем помічено Холодний Яр, трохи заспокоївся – точнісінький центр України!

В'ячеслав КУПРІЄНКО

Те, що Холодний Яр справді холодний, я відчув увечері, коли сонечко скотилося за обрій. Насправді повіяло вологою і холодом. Але опівночі якось потеплішало, можливо, Холодний Яр прийняв мене до себе?

Проїжджаючи вже відомими селами, відчуваєш якусь повагу і гордість, хоча око протестує проти цього, бо на вигляд усі ці села звичайнісінькі, яких тисячі, – з білими хатинками, з маленькими річками, греблями, широченними дугами з височенними травами, могутніми казковими лісами, пагорбами... Зараз вони потопають у яблуневому, вишневому, грушевому цвітінні, з чорними квадратами вже поораних городів. Краса у природі, порядок у садочках, чисто на подвір'ях – серце радіє!

Ведучий сцени – Сергій ВАСИЛЮК

Крокуючи цими історичними шляхами, підсвідомо відчуваєш присутність героїв, з якими знайомий із книжок. Відтоді ці місця оживають і ти відчуваєш свою причетність до історії. А як по-іншому? Навіщо тоді всі ці пам'ятні знаки, монументи, навіть ці зібрання тисячі людей?

Що відбувається, коли ми всі разом згадуємо про зародження духу нації, про смертельну боротьбу за волю, за своє право називатися українцями, за природне право жити на землі своїх предків, врешті-решт, за право говорити рідною мовою? Хто ці люди, які піднялися на бій за Україну? Питання, питання, питання... А відповідь проста: в Україні треба будувати українське, у Франції французьке, у Китаї китайське. А оскільки будь-який етнос, кожна нація –

«У ХОЛОДНІМ ЯРУ...»

В'ячеслав КУПРІЄНКО

це сукупність культурних зусиль, то й треба культивувати на нашій землі українське. Культивування – це активний, якщо хочете, агресивний, штучний процес, і якщо якась нація перестає це робити або стає занадто толерантною до інших культур, на її місце прийде інша культура, інша нація, природа не знає порожнечі. Та й боротьбу за виживання поки ніхто не скасовував.

Історію та культуру людства творять пасіонарії. Україна багата на таких людей, один Холодний

ти це привітання для особливих, пікових моментів.

У мене завжди викликають повагу люди, насамперед чоловіки, які мають свою справу і, попри життєві перепони, ведуть її через усе своє життя. З Романом Ковалем я познайомився заочно за пару тижнів до вшанувань у Холодному Яру, а особисто – у перший день фестивалю і ще не дуже багато про нього знаю. Але тисячі людей, що я побачив у Холодному Яру, – левова частка заслуги саме пана Романа, бо це його дитинка!

Ідея відродження історичного духу Холодного Яру сама по собі безцінна, вкрай необхідна під час

копія іншого стилю. От і все. Я не дуже знаюся на музичних течіях, але Сергій з'єднав сучасний рок із фольком, епосом давньої Русі-України, і вийшло щось метафізичне та езотеричне. Приваблює з першого акорду і не відпускає до останнього! Браво! Приїхав додому, слухаю в "ютюбі".

"Друже Музико" з Одеси – тричі респектую! Також гурт має своє лице, свій драйв, який ні з чим іншим не сплутаєш! Познайомитися особисто не вдалося, але красуні басистці особливо подякував! "Гугл" каже, що то Ірина Барвінська! Дякую фронтмену гурту Максимові Трубнікову!

Президент Історичного клубу «Холодний Яр» Роман КОВАЛЬ

війни, тому що це міцний шовковий шов, яким ми зшиваємо історію із сучасністю, – це взагалі фундаментальна річ! Низькій Вам уклін, пане Романе! І те, що Ви вже зробили, це вже стало історією!

Деякі слова про своїх старих та нових друзів, що стояли на холодноярській сцені та дарували людям своє слово та музику. Сергій Василюк і його рок-гурт "Тінь Сонця". Це було для мене відкриття, хоча я чув про них від друзів, щось слухав в одне вухо в Інтернеті, але живий концерт із класним звуком – це, як кажуть в Одесі, – "дві великі різниці", одним словом – бомбезно! Відчувається свій Стиль! А це найголовніше в будь-якому творчому процесі: немає свого стилю – немає творчої особистості, а є вдала чи така-сяка

Пишаюся, що особисто знайомий з неперевершеним кобзарем Тарасом Силенком. Коли він грає та ще співає – це якесь чаклунство! Сильно, впевнено, потужно, навіть не хочу вживати слово "професійно", він уже це слово переріс! Браво, Тарасе! Слухаючи тебе, не віриться, що якихось 5 років тому бандура була несучасною, немодною! Однак час бандури та кобзи знову настав! Це відродження, по суті – культурне явище, є яскравим свідченням того, що кобза та бандура є питомо українськими за духом, за мелосом, за енергетикою!

Дуже приємно зустрічати в різних музичних проектах своїх старих (от швидко на війні час летить – знайомі ж бо лише рік-два!) друзів по спільному цеху "Пісні,

Вшанування Максима Залізняка в Івківцях

Від 1995 року відомий український історик, письменник і журналіст Роман Коваль та Історичний клуб «Холодний Яр», який він очолює, збирає українців у серці козацької землі на овіяних легендами заповідних пагорбах урочища Холодний Яр, що на межі Черкаської та Кіровоградської областей.

Євген БУКЕТ

Щорічні вшанування героїв Холодного Яру вже стали «часом паломництва» для багатьох патріотів. І справді, словами важко описати відчуття піднесення і гармонії, що панують у ці квітневі дні на Чигиринщині. Здається, що саме на цій землі, саме в цей час кожен учасник дійства стає частиною могутньої і величної, вічної і нескореної у віках, нестримної і необмеженої УКРАЇНИ, – саме такої, якою її задумував Усевишній.

Юрій ХМАРА

Цьогорічні вшанування героїв Холодного Яру були присвячені 250-літтю Коліївщини – повстання надвірних козаків 1768 року та 100-літтю Української революції.

Урочисте відкриття кількаденого всеукраїнського козацького дійства відбулося 28 квітня біля пам'ятника Максимові Залізняку в Медведівці. Того ж дня, за ініціативи президента Історичного клубу «Холодний Яр» Романа Ковалю та активної підтримки викладача Козацької лицарської школи Тараса Лемешка, відбувся Холодноярський турнір національних бойових мистецтв ім. Максима Залізняка, переможці якого були нагороджені на сцені музичного фестивалю вояцької пісні «Холодний Яр – 2018».

У с. Івківці, де народився останній гетьман української козацької держави Максим Залізняк, за ініціативи кандидата історичних наук Назара Лавріненка відбулося покладання квітів до пам'ятника Залізнякові, автором якого є видатний український скульптор Іван Гончар. У цьому ж селі на горі Семидубовій, згідно з місцевою легендою, похований перший гетьман незалежної козацької держави Війська За-

ШЛЯХАМИ ПРАДАВНЬОГО КРАЮ

Бандуристка Наталка Кіх біля могили повстанського отамана «Чорного Ворона» (Миколи Скляра)

порозького Богдан Хмельницький. Можливо, саме через таке символічне єднання першого й останнього гетьманів, у Івківцях завжди витає дух козацтва. От і цього разу якось по-особливому звучали гайдамацькі пісні у виконанні кобзарів Тараса Силенка і Михайла Ковалю. Учасники вшанувань також мали змогу відвідати унікальний осередок зеленого туризму в Івківцях – громадський просвітницько-розважальний комплекс «Зерноленд», заснований 27 вересня 2014 року.

Важливою подією першого дня став вечір пам'яті Максима Залізняка та його побратимів, проведений чи не вперше за 250 років за ініціативи президента Історичного клубу «Холодний Яр» Романа Ковалю. Допоміг втілити ідею в життя заслужений артист України, бандурист Тарас Силенко. Захід відбувся в Медведівському будинку культури. Ведучим був депутат Київради Юрій Сиротюк. Слово мали: Роман Коваль, народні депутати України Андрій Ілленко та Юрій Левченко, командир ДУК «Правий сектор» Андрій Стампіцький, поет, співак і волонтер Валерій Мартишко. Головний редактор газети «Культура і життя» Євген Букет прочитав 20-хвилинну лекцію-презентацію «Повстання надвірних козаків 1768 року – остання спроба відновлення козацької республіки». А Тарас Силенко і Михайло Коваль забезпечили неймовірний пісенний супровід, у програмі якого були всі відомі історичні пісні, присвячені Залізнякові.

Бурю овацій викликав також фрагмент літературно-музичної композиції «Свято в Чигирині» (за поемою Тараса Шевченка «Гайдамаки») у виконанні народного декламатора Олександра Ліщенка та бандуриста Тараса Силенка. А наостанок усі охочі мали можливість придбати книжки Євгена Букета «Іван Бондаренко – останній полковник Коліївщини» та «Швачка – фенікс українського духу».

Дводенний музичний фестиваль вояцької пісні «Холодний Яр – 2018» зібрав традиційно найкращих виконавців патріотичних пісень: гурти «Тінь Сонця», «Друже музико», «Дель тора», «Проти течії» та виконавців – Тараса Силенка, Михайла Ковалю, Валерія Мартишка, Олексія Бика, Василя Лютого, Сергія Кононенка, В'ячеслава Купрієнка та інших. Вів концерт, як і в попередні роки, лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк.

Уже традиційними впродовж двох днів холодноярських ушанувань стали ярмарок народних майстрів, виставка артефактів українсько-російської війни і книжковий ярмарок.

29 квітня вшанування традиційно розпочалися з меморіального мітингу в с. Мельники і вшанування могили Головного отамана Холодного Яру Василя Чучупака та козаків-холодноярців. Того ж дня відбулося традиційне освячення зброї і прапорів біля Гайдамацького ставу, що проводиться з 2007 року священиками УПЦ Київського Патріархату.

Головною подією, присвяченою чину повстанців XVIII століття, був концерт гайдамацької пісні біля могили ватажка Гната Голого, де взяла участь кобзарі Тарас Силенко, Михайло Коваль, Павло Рекун та Наталка Кіх з Перемішля, а також лідер гурту «Тінь Сонця» Сергій Василюк.

Гнат Голий під час Визвольної війни 1734–1739 років був на чолі

повстанського підрозділу, що діяв у верхів'ї річки Інгул. У 1741 році він стратив у селі Степашках на Вінниччині (тепер – Гайсинського району) колишнього полковника війська Пилипа Орлика Саву Чалого, який перейшов на службу до польської шляхти.

Голий продовжував боротьбу з польськими окупантами у околицях Тульчина, Немирова, Звенигородки до 1748 року. За даними чигиринського краєзнавця Олександра Найдю, Гнат Голий загинув біля Черкас і був похований при в'їзді у Холодноярський ліс поблизу Креселецького лісництва ліворуч від дороги на Мотрин монастир на природному підвищенні. 2016 року, зусиллями Історичного клубу «Холодний Яр», на цьому місці було облаштовано його символічну могилу.

До речі, в Холодному Яру також є могила першого полковника Коліївщини Йосипа Шелеста, яка теж відома завдяки зусиллям Олександра Найдю – нащадка давнього, відомого з XVIII століття, гайдамацького роду. О.Найда, працюючи з 1962 року на посаді головного лісничого Креселецького лісництва, склав детальну карту Холодноярського лісу та унікальну схему розташування основних історичних, природних, археологічних та інших об'єктів Яру. За його участі та безпосереднього керівництва в лісовому масиві та по ярах було встановлено понад 30 пам'ятних знаків. Серед них: «Місце, де гайдамаки святили мечі», «Печери Мотронинського монастиря», «Могила Йосипа Шелеста», «Склик», «Поташний Яр» та багато інших.

30 квітня делегація на чолі з Романом Ковалем поклала квіти до могили повстанського отамана «Чорного Ворона» (Миколи Скляра) на околиці с. Розумівка Олександрівського району на Кіровоградщині, до монумента загиблим у с. Соснівці того самого району, до пам'ятника Пилипові Хмарі в його рідному селі Цвітній та на могилу сина і дружини отамана Миколи КібцяБондаренка на цвинтарі вже зниклого з карти України села Чорноліска Знамянського району Кіровоградської області. Незабутньою була зустріч у Цвітній з хранителями пам'яті про отамана Хмару – дідом Карбалою (Олек-

Олександр РОМАШЕНКО

сандром Ромашенком) і двоюрідним племінником Пилипа Хмари Юрієм Хмарою. Вони переповіли цікаву історію, яка вже вміщена у книгах Романа Ковалю: «У серпні 1921 року з ініціативи Хмари у Цвітній відбулося публічне освячення зброї. Місцевий священик Федір Іванча відслужив молебень і благословив гайдамаків на боротьбу за звільнення України від чужоземної окупації, нагадавши їм добу Богдана Хмельницького. Ефект від цього публічного заходу був значний: загін вельми зріс за рахунок новобранців, а авторитет Пилипа Хмари в очах селян піднявся ще більше». Москалі не забули це панотцю Федору і 1937 року репресували його...

Побували того дня також біля могили одного з керівників повстання 1750 року Марка Мамаю в селі Цибулевому і набрали води з гайдамацької криниці. У вересні 1750 року московське військо генерала Леонтьєва захопило Марка Мамаю після тривалого переслідування. Він був повішений і четвертований у яру, який нині зветься Мамаєвим, а його голову з шапкою виставили для остраху іншим. Але місцевий житель Андрій Харченко зняв з цієї голови шапку, надів на себе, назвався Мамаєм і продовжив боротьбу. Остання згадка про нього в документах датується 1758 роком.

Завершилися цьогорічні вшанування поминальним обідом у садибі-музеї «Гайдамацька Січ», яку заснував у Цибулевому поет і краєзнавець Володимир Вознюк. Без перебільшення, ця унікальна садиба є «місцем сили», до якого, як і до Холодного Яру, хочеться повертатися знову й знову. Звідси видно оспівані в козацьких літописах ліси Чорний і Чуту, поруч проходить знаменитий Чорний шлях. Кожен пагорб, яр, джерельце й озерце в цих краях овіяні легендами героїчної минувшини, які надихають сучасних представників козацької нації на нові героїчні звернення в ім'я України. Так було, є і буде завжди!

Освячення зброї

Фото Григорія ЮРИКА та Вікторії БУКЕТ

250 років тому, у весняні дні 1768 року, розпочалося останнє в історії України велике козацьке повстання, що отримало назву «Коліївщина».

Євген БУКЕТ

Т ак історично склалося, що з цією водночас величною і трагічною подією нашого минулого пов'язано багато міфів та стереотипів. Спробуємо проаналізувати найважливіші з них, нарешті розставивши всі крапки над «і».

НАЗВА

Коліївщина спиралася на надвірну міліцію шляхетських маєтків як основну військову силу. Надвірних козаків тоді називали «коліями», «коліїцями» (черговими, від пол. «Kolej»), а їхню службу – «колією» (почерговою, від пол. «służba kolejna»). Тож (всупереч штампам радянської історіографії) селяни не були головною силою повстання, а виконували функції розвідників, агітаторів і забезпечували повстанські війська продовольством.

Засуджені в Кодні 1771 року селянин із Оситняжки Василь Лобруненко і сотник козацький цибулівський Семен Підпригоренко під час допиту називали події 1768 року «Коліївщиною», тобто «повстанням коліївців – надвірних козаків». Ця назва вживалася серед народу і під час подій 1768 року, й опісля них, а в художній і науковій літературі остаточно закріпилася тільки в XIX столітті.

МЕТА

Те, що кінцевою метою повстання надвірних козаків було відродження держави Богдана Хмельницького – Війська Запорозького – в колишніх кордонах, можна зрозуміти насамперед із того, що від самого початку учас-

КОЛІЇВЩИНА: МІФИ, ФАКТИ І ДАТИ

дамаками, яка підірвала Річ Посполиту настільки, що до кінця століття вона зникла як держава. Цей міф вигадали поляки, але й сьогодні, хоч і в більш стриманих формах, його активно пропагують деякі українські історики.

Факти: протоколами свідків у кримінальних справах проти учасників повстання підтверджено число жертв під час штурму Умані – кілька десятків осіб, у інших містечках – ще менше, разом – кілька сотень людей католицького віросповідання.

У двох воєводствах – Київському і Брацлавському – загинуло 16 священників-уніатів, що підтверджується маніфестом усього уніатського духовенства від 22 грудня 1768 року. Скорочення чисельності єврейського населення в південно-західному краї в 1765–1775 роках становило близько 20 тисяч осіб. На це вплинула насамперед загальноєвропейська епідемія чуми 1770–1771 рр. Лише в Києві внаслідок епідемії померло понад 4000 городян.

Другий міф. Коліївщина – повстання «хлопів» за православну віру проти католицизму і уніатства, яке організував архимандрит Переяславської єпархії Мельхіседек Значко-Яворський. Цей міф належить російським пропагандистам XIX століття, метою яких була ліквідація греко-католицької і католицької церков на підконтрольних землях.

Факти: Мотрин, Мошногірський, Медведівський, Жаботинський, Лебединський та інші козацькі монастирі на Правобережній Україні були великими осередками православної церкви в Речі Посполитій. Підпорядковувалися вони від 1672 року Браїльській митрополії Константинопольського патріархату. Аналогічна ситуація була і в сільських православних парафіях.

У 1761 році переяславський єпископ Гервасій Линцевський вирішив розширити територію своєї єпархії на Правобережжя. Агітувати православне духовенство Речі Посполитої «прістать на благочестіє» московського православ'я та керувати цими парафіями було доручено Мельхіседеку Значко-Яворському. Така поведінка московських прислужників обурила владу Речі Посполитої й місцеве населення. Офіційна влада єдиною альтернативою намірам москалів бачила швидке розширення уніатства, вдаючись до насилля. Народ відповів у спосіб, традиційний упродовж кількох століть.

1764 року в Жаботині розпочалося козацьке повстання. Його очолив колишній запорожець, а на той час сотник Жаботинської сотні надвірних козаків князь Любомирських Захар Харко. Під час повстання Харко вигнав ігу-

ники повстання називали свої підрозділи не інакше, як Військом Запорозьким. Вони закликали поляків здавати міста, заявляючи: «Все одно – Гетьманщина буде, не встоїтьесь!» А в московських рапортах виразно йдеться про те, що у здобутих місцевостях отамани запроваджували новий економічний і соціальний лад, проголошуючи всіх українців козаками.

Збереглися свідчення, що Максим Залізняк мав лист, у якому проголошувалося: «Треба відібрати Україну від ляхів аж по Случ і Дністер, вирізати жидів, Січ наново утворити і в той спосіб звільнити козаків від ярма». Такі гасла повторювали попередні козацькі виступи 1711–1714, 1734–1739, 1750–1752 років, і це дуже турбувало москвитів. Вони побоювалися, що повстанців підтримує, як і раніше, Османська імперія. А великий гетьман ко-

ронний Речі Посполитої Францішек Ксаверій Браницький в одному з листів до короля Станіслава Августа зазначав, що повсталі козаки не мають наміру воювати з турками.

Управління визволеними територіями влаштувалося у суворій відповідності з Конституцією Пилипа Орлика. А після взяття Умані, за легендою, відбулася козацька рада, яка обрала Максима Залізняка останнім гетьманом відродженої лише на кілька місяців української козацької держави.

МІФИ ТА РЕАЛІЇ

Після придушення Коліївщини та оголошення церковної анафемі її керівникам протягом наступних двох століть бездержавності утвердилося кілька сталих міфів про повстання.

Перший міф. Коліївщина – це безглузда різанина єврів, католиків і уніатів оскаженілими гай-

Вечір пам'яті Максима Залізняка в Медведівці. Слово має Євген БУКЕТ. Фото Сергія ТРИТИНИЧЕНКА

Іван Бондаренко

мена Мельхіседека за Дніпро, і «статус кво» в церковному питанні було відновлено. Тож зброю під час Коліївщини святити представники Константинопольської патріархії, а не московські попи. А Значко-Яворський 1768 року звертався до населення із закликами не підтримувати повстанців: «Чтоб ні одна душа із вас до оних своевольників не пристала. Більше терпіли, іще потерпіте. Ховайтеся, одбивайтеся... а до гайдамаків не приставайте, ібо і Бога прогнівите, і Бог за вас не буде обстоювати...»

Третій міф. Коліївщина – це повстання селянського класу проти феодальних гнобителів. Класові фактори визначали виникнення, перебіг повстання та вимоги його учасників. Цей міф народжений, звісно ж, радянською історіографією. Але слід віддати належне дослідникам радянської доби. Саме вони опублікували, особливо в час відзначення в 1968 році 200-річчя повстання, посилання на унікальні архівні документи, які ми маємо змогу сьогодні неупереджено дослідити.

І, нарешті, **четвертий міф.** Коліївщина – геополітична провокація Російської імперії, спрямована проти як Запорозької Січі, так і Речі Посполитої. Її мета – мати підставу остаточно ліквідувати запорозькі вольності та знищити польську державу – була досягнута вже до кінця століття. Цю теорію висунув і активно пропагує сучасний український політолог Кость Бондаренко. А її прибічники називають повстанців-коліївців сепаратистами XVIII століття.

Факти: перебуваючи в Умані, Максим Залізняк планував похід на Білу Церкву і домовлявся з московськими підрозділами про військову допомогу. Із московським військом запорозькі спілкувалися досить обережно, як із третьою стороною, яку намагалися схилити на свій бік. Арешт у ніч з 25 на 26 червня 1768 року полковника

Максима Залізняка та підполковника Івана Гонти став несподіванкою і переломним моментом, після якого повстанці почали відчайдушну боротьбу на два фронти – проти регулярних польських і московських військ.

Микита Швачка штурмував білоцерківську фортецю, де перебував під конвоем на шляху до Києва полонений Залізняк. Більше року потому повстанці чинили опір каральним підрозділам, керуючись закликом: «не тільки лях, а й москаль є ворогом народу. Тож не належить прислужуватися їм обом, тому що тільки звільнившись від них, хлоп руський одержить необмежену свободу».

ХРОНОЛОГІЯ

14.06.1767 – Торчинський маніфест. Початок агітації до всенародного повстання в Київському, Брацлавському, Волинському і Подільському воеводствах РП, Запорозькій Січі та паланках Донських козаків.

1768 РІК

22.02 (11.02 за ст.ст., початок Великого посту) – початок прибуття повстанців з монастиря Подніпров'я до Холодного Яру.

29.02 – Проголошення Барської конфедерації.

3 квітня (23 березня ст.ст., Вербна неділя) – козацька рада в Холодному Яру. Оголошення про намір «вигнати ляхів по Случ і Горинь», обрання полковником Йосипа Шелеста.

27 травня (16 травня ст.ст.) – Взяття Жаботина.

29 травня (18 травня ст.ст., Трійця) – козацька рада в Жаботині проголошує початок визвольної війни за відновлення державності Війська Запорозького.

Між 20 і 23 травня ст.ст. – Кіндрат Лусконіг убив Йосипа Шелеста, після чого полковником обрано Максима Залізняка.

6 червня (26 травня ст.ст., перший день Петрового посту) – вихід Війська Запорозького під булавою Максима Залізняка з Холодного Яру.

7 червня (26 травня) – визволення Черкас. Початок походу Микити Швачки «узбережжям дніпровим».

9 червня (29 травня) – прибуття Максима Залізняка до Сміли.

12 (1) червня – здобуття повстанцями Корсуня. Початок походу Семена Неживого на Мошни.

15 (4) червня – прибуття Війська Запорозького до Богуслава.

17 (6) червня – визволення містечка Мошни підрозділами Семена Неживого і Микити Швачки.

17 (6) червня, ранок – розділення війська у Богуславі. Андрій Журба прямує через Рокитне до Блощинців, Павло Таран та Іван Чалий-Бондаренко через Таращу і Ставище до Володарки. Максим Залізняк – через Ісайки й Медвин до Лисянки.

17 (6) червня, вечір – здобуття колійцями Лисянки.

18 (7) червня – ночівля Залізняка в містечку Буки.

19 (8) червня – перебування повстанців у Соколівці.

19 (8) червня, вечір – штурм Канівського замку Семеном Неживим та Микитою Швачкою.

20 (9) червня – прибуття Війська Запорозького до Умані.

20 (9) червня, 13–00 – початок облоги уманської фортеці.

21 (10) червня, 11–00 – здобуття міста.

22 (11) червня – козацька рада в Умані. Обрання Максима Залізняка Гетьманом Війська Запорозького (за легендою).

24 (13) червня – прибуття Павла Тарана та Івана Бондаренка до Володарки.

28 (17) червня – «напад» сотника Семена Шила на містечко Балту, щоб дати привід Османській імперії оголосити війну Росії.

28 (17) червня – прибуття Семена Неживого до Медведівки, яка стала його резиденцією.

29 (18) червня – визволення Тетієва підрозділом Павла Тарана.

1 липня (20 червня) – арешт Павла Тарана московськими підрозділами в Лукашівці.

Житомирський осавула Хома

1 липня (20 червня) – початок облоги Білої Церкви підрозділами Микити Швачки, Андрія Журби та Івана Бондаренка.

4 липня (23 червня) – початок переговорів Максима Залізняка та Івана Гонти з московськими військами про спільний штурм Білої Церкви.

7 липня (26 червня) – арешт Максима Залізняка та Івана Гонти представниками московської влади.

7 липня (26 червня) – визволення Фастова підрозділами Микити Швачки, Андрія Журби та Івана Бондаренка.

9 липня (28 червня) – прибуття Івана Бондаренка до Грузької.

Не пізніше **13 (2) липня** – козацька рада у Фастові, оголошення війни москалям. Обрання керівником повстання Микити Швачки.

15 (4) липня – арешт Семена Неживого гусарським полковником Федором Чорбою в Галаганівці на Чигиринщині.

16 (5) липня – штурм білоцерківської фортеці, де під московським конвоем перебував Максим Залізняк.

20 (9) липня – загибель у бою з московськими військами

Іван Гонта

Андрія Журби і арешт Микити Швачки.

Не пізніше **24 (13) липня** – страта Івана Гонти в Сербах.

24 (13) липня – переможний бій під Грузькою Івана Бондаренка з річпосполитським військом, обрання Бондаренка полковником.

25 (14) липня – переможний бій на Чигиринщині Сави Майбороди з московським військом.

25 (14) липня – тріумфальний вступ Війська Запорозького на чолі з Іваном Бондаренком до Макарова, оголошення намірів іти на Чорнобилі.

1 серпня (21 липня) – арешт Івана Бондаренка представниками річпосполитської влади.

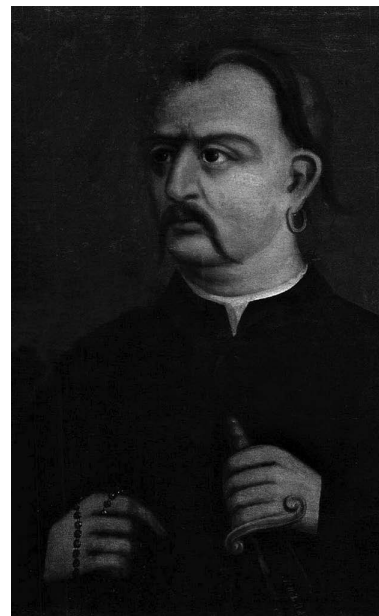
12 (1) серпня – початок походу Сави Майбороди з Канева на Ржищів, Кагарлик і Миронівку.

19 (8) серпня – страта Івана Бондаренка в околицях Чорнобиля.

Не пізніше **5 вересня** (25 серпня) – арешт Сави Майбороди московськими підрозділами в містечку Мошни.

7 вересня (27 серпня) – присуд Київської губернської канцелярії про покарання Максима Залізняка, Микити Швачки, Семена Неживого, Павла Тарана та інших учасників Коліївщини.

Не пізніше **5 жовтня** (25 вересня) – публічне покарання біля

Максим Залізняк

Глинського форпосту групи Семена Неживого.

6 жовтня (26 вересня) – публічне покарання біля Орловського форпосту групи Максима Залізняка.

9 жовтня (28 вересня) – публічне покарання біля Васильківського форпосту групи Микити Швачки.

13 (2) жовтня – присуд генерального суду у Глухові про покарання Сави Майбороди.

1767–1770 – повстання в с. Кліщинці Жовнинської сотні Лубенського полку.

Серпень 1768 – червень 1769 – другий етап Коліївщини в південній частині Київського воеводства під проводом Мирона Губи та Якова Саченка-Довгошиєнка.

Грудень 1768 – весна 1769 – «бунт сіроми» на Запорозькій Січі.

Кінець травня 1770 – затримання московським конвоем Якова Саченка-Довгошиєнка в Києві.

1770–1775 – гайдамацькі виступи в Київському воеводстві.

1772–1784 – повстання Семена Гаркуші на Полтавщині, Катеринославщині та Чернігівщині.

Серпень 1774 – кінець XVIII ст. – повстання Василя Журби (Злого) в Старій Самарі, Бахмуті, Вороніжчині і землях Війська Донського.

3–5 червня 1775 – зруйнування Запорозької Січі.

1777 – повстання у Васильківському повіті під проводом Гната Вітригона.

1789 – повстання у Волинському воеводстві.

1789–1793 – Турбаївське повстання на Полтавщині.

ВИСНОВКИ

Гайдамацький рух – це столітня війна Війська Запорозького за державну незалежність, розпочата гетьманом Пилипом Орликом. А повстання надвірних козаків – це остання спроба відновлення козацької республіки в кордонах часів Богдана Хмельницького, зухвало зупинена московськими військами. Вороги намагалися нівелювати її значення, ввести в оману майбутній покоління українців. Але на захист визвольних потуг гайдамаків став геній Тараса Шевченка, а також десятки інших патріотів-дослідників.

Вони – мірою тогочасних можливостей – розкривали справжню сутність Коліївщини. Проте поглянути неупереджено на події 1768 року, проаналізувавши весь спектр віднайдених документів, стало можливим тільки в Незалежній Україні. Повстанці всіх часів хотіли, щоб українці були господарями на своїй землі, щоб не було ані соціального, ані релігійного, ані національного гніту.

Кожне нове покоління вірить, що може змінити світ. Тому дух Коліївщини витатиме над Україною завжди. А особливо тоді, коли новітні магнати й окупанти, забувши уроки історії, знову хотітимуть впрягти в ярмо вільний козацький народ.

НОВИЙ САМОБУТНІЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС — ВДАВСЯ!

Україна дуже багата на талановитих, творчо окрилених людей, які нерідко, маючи базову професію, яка годує їхні родини, ще й присвячують свій вільний час творчості, що приносить їм душевну та естетичну насолоду.

Великий Мікеланджело був не лише видатним майстром пензля та різця, але й блискучим поетом, сонети якого залишилися у фонді золотої класики італійської літератури. Згадаймо, що наші літературні класики Панас Мирний та Михайло Коцюбинський були державними службовцями і присвячували художній творчості лише свій особистий вільний час.

І нині багато обдарованих людей, будучи медиками, будівельниками та представниками інших професій, віддають свій вільний від основної роботи час літературі чи живопису. В сучасному українському суспільстві такі люди теж є, що чітко засвідчив Міжнародний літературно-мистецький конкурс за мотивами твору заслуженого художника України Анатолія Марчука «Світло у вікні».

Ідея цього унікального конкурсу з'явилася несподівано та спонтанно-імпровізовано, про що варто розповісти детальніше. Марчук – широко знаний у нашій країні митець, твори якого прикрашають мистецькі колекції багатьох славетних музеїв України та світу, відомий, зокрема, як визначний майстер офорту та акварельного живопису. Будучи активним дописувачем соціальної мережі «Фейсбук», на початку 2018 року він виставив на власній сторінці свій давній твір – офорт із багатозначно-метафоричною назвою «Світло у вікні» (1987). У ньому на тлі суцільної глухої стіни міських будинків у вітряно-дощову негду під парасолькою блукає самотня людська постать (невідомо, хто – чоловік чи жінка). Химерне

Голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський та Анатолій Марчук

нічне освітлення створює напружено-драматичний настрій цієї, загалом, побутової події, вносячи момент тривоги та збуреного сум'яття в душу незнайомця (чи незнайомки?), який (яка?) шукає точку опора в сиві самотнього вікна, що, немов світло благовісної храмової свічки, прориває морок всеохопної темряви і безнадійної тужливої безвиході з п'ятми космічної самотини.

З ініціативи одного з читачів «Фейсбуку», виникла ідея літературного конкурсу на тему цього великоформатного офорту, естетично-художні якості якого вже давно зробили його музейною роботою. Ця ідея викликала несподівано активний відгук десятків людей різного віку та професій, – від маститих і відомих майстрів слова до літературних аматорів. Загалом на конкурс надійшло 45 творів, написаних у жанрах поезії, художньої прози та есеїстики, зі всієї України (від Івано-Франківська до Новгород-Сіверського і від Чернігова до Одеси), а також із-за кордону (зокрема з міста Стенфорд у США та зі столиці Іспанії – Мадрида), що перетворило це культурне дійство на подію міжнародного масштабу.

10 квітня 2018 року у «Золотий залі» будівлі Національної спіл-

ки письменників України в Києві (вулиця Банкова, 2) відбулася урочиста церемонія вручення ошатних Дипломів учасникам конкурсу (їх отримали всі претенденти) та почесних призів, якими стали оригінальні офорти та акварелі Анатолія Марчука.

Організаторами цього небаченого культурно-мистецького дійства виступили Михайло Сидоржевський (голова Національної спілки письменників України), художник Марчук (засновник Будинку творчості «Садіба Анатолія Марчука» в селі Козичанка Макарівського району Київської області, Макарівської картинної галереї, а також творець традиційних щорічних мистецьких пленерів «Козичанка – перлина Полісся» і «Макарів та околиці») та голова оргкомітету конкурсу – письменниця Оксана Хорозова.

Враховуючи те, що конкурс відбувався вперше, з метою заохочення учасників, його керівники вручили переможцям небачену кількість нагород – дві перші премії (поезія – Олександр Кавуненко, проза – Аркадій Музичук), чотири других (Марія Кучеренко і Леся Шмигельська – поезія, Тетяна Кромбет і Любов Сердунич – проза) та шість третіх (Муза Рощина, Анна Ходко, Неоніла Яницька – поезія, Володимир Коскін, Владислав Таранюк і Марія Шапошник – проза).

Ще було вручено вісім цінних мистецьких нагород почесним учасникам конкурсу. Ними стали знамі д'ячі української культури – поет Петро Перебийніс, незрівнянний майстер мікрорізьблення Микола Сядристий, композитор Віктор Степурко, літератори Микола Цивірко та Галина Павленко, художниця Наталка Моцак, мистецтвознавець Станіслав Бушак та актор Василь Довжик.

Головний приз, який, власне, зумовив появу цікавого задуму цього оригінального мистецького свята, – великоформатний офорт Анатолія Марчука «Світло

у вікні» – отримала відома дитяча письменниця Оксана Оксамит.

Чудовий концерт під акомпанемент двох своїх чарівних колег – скрипальки, професора Олени Туріної та піаністки, доцента Вероніки Каменської – викладачів Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв України – дав для присутніх видатний композитор сучасності, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, професор Віктор Степурко.

Чудовий вечір, який тривав у теплій і невимушеній атмосфері, надовго запам'яється всім його учасникам. Для багатьох із них він став свідченням того, що українські музи не мовчать і тоді, коли на Донбасі вже п'ятий рік поспіль гримлять гармати і летяться кров наших воїнів-патріотів, і що не зникає потреба людей доброї волі у справжньому мистецтві та в щирому духовному єднанні. А ще кон-

курс переконливо показав творчі можливості широких верств небайдужих громадян України, які вмילו використовують нові комунікативні можливості сучасного світу, зокрема – Інтернет та його соціальні мережі.

З доброї ласки сучасних благодійників-меценатів, за результатами конкурсу готується книга, де будуть опубліковані твори всіх учасників цього самотнього літературно-мистецького дійства, появою та успішним проведенням якого ми завдячуємо насамперед художникові Анатолію Марчуку та голові Національної спілки письменників України Михайлові Сидоржевському.

Станіслав БУШАК
мистецтвознавець,
член Національної спілки художників
України, член Національної спілки
журналістів України

НАШОГО ЦВІТУ – ПО ВСЬОМУ СВІТУ

Із казковими створіннями – квітковими ляльками – можна ознайомитися в Музеї історії Києва, де представлено спеціальний фотопроєкт Тетяни Мануйлович (Німеччина).

Проєкт підтримали Національна спілка фотохудожників України та Art-об'єднання «Kievphotos-Hall 2012».

Тетяна Мануйлович – комунікаційний дизайнер, графічний дизайнер, фотохудожник – уродженка України і громадянка Німеччини, де мешкає з 2003 року.

Лауреатка першої премії від Союзу Фотографів Німеччини та Фонду першого президента Німеччини Теодора Хойс Хауса (фотоконкурс «Гідність людини недоторкана», Штутгарт), третьої премії від Академії музики і театру міста Росток (фотоконкурс «Побачити Росток», Росток), володарка інших нагород.

«До ідеї створення моєї серії «Квіткові ляльки» я прийшла випадково. Мені, як будь-якій жінці, дуже подобаються квіти, – повідомляє Тетяна Мануйлович. – Вони у великій кількості ростуть у мене вдома, комфортно себе почувають і без кінця квітнуть.

Одного разу я помітила, що квітка гібіскуса відкидає дивну тінь на підвіконня – тінь, схожу на силует жінки. Це було для мене справжнім відкриттям! Начебто сама природа візуально продемонструвала мені чіткий зв'язок між жінками та квітами.

Відтоді я експериментую з квітами, світлом і тінню. Шукаю свою Діюмовочку. Створюю колажі з квітів та їхніх частин, які, за допомогою освітлення, залишають тіні у вигляді жіночого силуету.

Тінь падає тільки один раз і ніколи не повторюється, кожна з моїх спроб повторити силует, щоб, наприклад, поліпшити якість, була невдалою. Але я вважаю це великим плюсом у моїй роботі, тому що це автоматично закріплює моє авторство і виявляє суть фотографії як засобу фіксації свідкоплинності та неповторності миті. . .»

«Ми раді, що сьогодні стільки шанувальників арт-фотографії – концептуальної, дещо вінтажної – присутні на відкритті виставки», – сказав Валерій Лещинський, фотохудожник, куратор фотопроєкту Creative/Art Director в Kievphotos-Hall 2012.

Мистецтвознавець Дмитро Корсунь відзначив: «Ця прекрасна виставка – про вічне жіноче очікування кохання і виростання. Це велика винахідлива робота, вона сповнена почуттям. Добре, що виставка саме в Музеї історії Києва, таким способом ареал експозиції поширюється на всіх киян і обіцяє нам щастя».

Авторка хоче зробити шоу – симбіоз фотографії, моди, музики та квітів, аби її «дівчата» вийшли з тіні та надягли сукні. На думку Тетяни Мануйлович, це перспективно, бо з ним можна гастролювати і Україною, і за кордоном.

Світлана СОКОЛОВА
Фото Валерія ЛЕЩИНСЬКОГО

Офорт «Світло у вікні»

КОЛЬОРОВИЙ ПОЦІЛУНОК СОНЦЯ

«Веснянка», «Зорі», «На світанку», «Поцілунок Сонця» – такі весняні назви авторських килимків відомої української майстрині, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України Валентини Ткач, які можна було побачити на ярмарку народного мистецтва, що відбувся днями в Національному музеї народної архітектури та побуту України. Справді, навпроти церкви, що ніби підсилювала їхню енергетику, можна було розгледіти справжні витвори мистецтва – килимки Валентини Ткач та її мами – Марії Вовкули. Тож, примостившись біля квітучої вишні просто неба, пані Марія обмірковувала хід Ферзя, а я поспілкувалася з Валентиною Ткач.

– Валю, коли торкаєшся різнокольорових килимків, то відчувається потужна енергетика. Це, може, через символи, що на орнаментах?

– Мені багато так кажуть. Так, звісно. Символи, які збереглися в орнаментах донині, слугували українцям не тільки для краси, а й були оберегами. Що більше ми дізнаємося про глибокий зміст і символіку орнаментальних мотивів у збережених виробках, то більше можемо усвідомити зв'язок із тим минулим, яке є нашим корінням. Колись були популярні трикутник і розкреслений ромб-поле з вкрапленими зернами збіжжя. Цей чудодійний знак і дотепер залишається основним орнаментальним мотивом українського художнього текстилю. Орнаментальні мотиви геометричних килимів утворювалися на основі символічних уявлень давніх народів про природу.

– Тобто, беручи за основу правдиве килимарство, вкраплюєте сучасні мотиви. І, напевне, черпаєте натхнення з чарівної природи?

– І не лише з природи, хоча основу з неї і беру. Люблю ткати 8-пелюсткові та 4-пелюсткові квіти-зірки. Це знаки щастя, розквіту, квіти – символ родючості. Стихії повітря і води позначалися

нашими праукраїнцями у вигляді птахів. Вони вірили, що птахи приносять людям щастя, добробут, родючість землі, вони втілюють тепло і світло, відвертають лихо.

Буває, прочитала книжку про країну, ознайомила з її історією, і в уяві виникають певні образи, які хочеться виткати. Або, приміром, елементи килимка з назвою «Екзотика» взяла зі звичайної обгортки від цукерки. Загалом треба тільки поглянути навкруги: нас оточують різноманітні барви та ідеї для ескізів. Зараз навколо нас буває весна, і переважають зелені та білі кольори...

– Помітно, що на Ваших виробках оживає українська природа, ще й із колоритними написами. Як «народжується» назва?

– Дуже просто. Скажімо, назва килима «Рось» пішла від легендарної річки, що протікає в Богуславі. Як бачите, килим повністю синій, бо колись наша річка була набагато повноводніша. Різні квіти і трави понад берегом ростуть. Хотілося б, щоб річка відновила свої ресурси, була гарною, як колись.

– Валю, Ваші авторські килимки справді унікальні. У кого навчилися творити таку красу?

– Навчилася малювати килимки і ткати у своєї мами, яка і до сьогодні мені допомагає. Із сьомої години ранку мама вигадує за ткацьким верстатом. Човник «бігає», і вправні рухи майстрині ство-

рюють узорі різнокольоровими нитками – то квіти оживають, то ромби із зернинкою «проростають»... Все, як і 50 років тому... І коли працювала на фабриці у Богуславі, в цеху, то ввечері вдома розробляла ескізи. Якоюсь художницею Надія Павлівна Скопеч зійшла в цех і сказала, що очі можуть зробити власні ескізи і подавати їх до художньої ради тодішнього Укрхудожпрому. Мама за одну ніч намалювала ескіз і вранці показала моєму татові – тодішньому директору фабрики. А він трохи здивовано відповів: «Ти що, Марусе, художники роками малюють ескіз, а ти за одну ніч намалювала і хочеш, щоб його затвердили». Але, на диво, художня рада цей ескіз і затвердила...

– Зараз питаємо пані Марію: як називався той ескіз?

– «Маки». А зараз найпопулярнішим і найулюбленим килимом для нас і шанувальників нашої творчості є килим «Жоржини». Помітила, що після однієї міжнародної виставки турецькі майстри теж почали ткати орнамент «жоржини» у своїх килимах.

– То Ви з династії майстрів. Тепер зрозуміло, чому захопилися килимарством. Розкажіть, будь ласка, про свій творчий родовід...

– Моя історія династії ткачів починається з діда Михайла. Він навчив мою маму Марію ткати килими, а мама навчила мене, я навчила ткати моїх дітей. Тож я майстер у третьому поколінні. У радянські часи мій батько, Іван Вовкула, був директором Богуславської фабрики художніх виробів «Перемога». На цій фабриці працювала і моя мама, Марія Михайлівна. Малою бігала до тата на роботу, він мені дозволяв посидіти в його робочому кріслі, де я уявляла себе «директоркою».

– Який Ваш яскравий спогад з дитинства? Гадаю, що також пов'язаний з фабрикою?

– Поза сумнівом. Заходила, бувало, малою, в цех, а там у робо-

тідесь 60 станків, а може й більше. І такий гуркіт стоїть, що не чути слів співрозмовника. Але чомусь цей стукіт і подобався. Запам'яталося ще, як за татовим розпорядженням робітники зробили нові верстати. Іван Нечипоренко, головний художник на фабриці, придумав удосконалений варіант ткацького верстата, що стало сенсацією для всієї Київщини. Заходиш у столярку, а там... пахне деревом, і цікаво було спостерігати як столяр виготовляє деталі до нового станка. До цеху, де металеві деталі для верстатів виготовляли, мене не дуже пускали, щоб не влізла

кудись, не поранилась. Але теж було цікаво дивитися за роботою металевих монстрів. Тож, на фабриці з'явилися напівмеханічні та механічні верстати. Стежила і за місцевою газетою, у якій друкували звіти підприємств і колективних господарств. І раділа, бо батькова фабрика посідала найчастіше перші місця. Тоді продукцію фабрики в самому Богуславі купити було неможливо, все йшло за вказівкою партійного керівництва до Москви, а звідти – на експорт.

– Бачите, як усе змінилось. Тепер кожен може придбати унікальні рукотвори. До речі, цьогогоріч відбулася виставка Вашої

родинної династії «Поцілунок Сонця». Були цікаві новинки?

– Так, у березні-квітні цього року відбулася наша з мамою виставка авторських килимів «Поцілунок Сонця» в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва. На виставці були представлені 12 килимів, витканих за збереженими мамою ескізами, коли вона ще працювала на фабриці «Перемога», а також богуславські килими, створені нами в останні роки. Найбільший килим виставки (розмір 200x360 см) має назву «Поцілунок Сонця», на ньому виткани розкішні соняхи, що символізують добробут і родючість наших країв. Два авторських килими «Чорнобривці» і «Сонячне сядиво» подарували музею для нащадків.

– Валю, поруч із килимами міні-верстат, який подобається і малечі, і дорослим. Де взяли таке міні-чудо та решту верстатів для роботи?

– Міні-верстат спеціально за замовленням зробив майстер, щоб я могла проводити вільні майстер-класи. Два дерев'яних ткацьких верстати залишилися мені в спадок від мами і батька. А інші унікальні верстати я колись купила за сто купонів, коли намагалася врятувати фабрику від розгрому. Коли тата не стало, фабрику почали знищувати, порозкрадали навіть вікна. На початку деякі працівники чергували у приміщенні й охороняли верстати, сподіваючися зберегти фабрику. Та все марно! Болісно було спостерігати, як знищувалося ткацьке обладнання. Тож, довелося купити стільки, скільки міг умістити гараж у власному дворі. Бо я вірила, що мені колись вдасться відродити батьківську справу.

– І наостанок. У Валентини Ткач є улюблений килимок?

– Килим «Жоржини». Загалом, майже від кожного маминого килимка я у захваті. Але не надовго. Бо далі з'являються нові ідеї дизайну килимка, і здається, що наступний килим буде цікавішим і гарнішим. Тобто, я люблю нову ідею, яку маю реалізувати.

Спілкувалася Наталка КАПУСТЯНСЬКА
Фото з архіву Валентини ТКАЧ
На фото Валентина Ткач,
Марія Вовкула та їхні роботи

Продовження. Початок у №№ 17–18

ШЛЯХ ЗАГОНУ
ПАРТИЗАНІВ-
МЕДВЕДІВЦІВ У ГУТУ
ПЕНЯЦЬКУ

Дивовижний випадок

Про події у Нивицях Д. Медведєв мусив доповісти по радіо у Москву (з'єднання мало 7 радіостанцій), звідти ввечері 28 січня 1944 року він отримав радіограму, якою наказано «припинити рейд і негайно вивести загін у найближчий тил Червоної Армії». (Медведєв Д. Сильные духом. – С. 427).

Після цього загін розділився, одна, більша частина на чолі з Д. Медведєвим пішла на північ. Другий загін медведівців, який спалив село Трійцю, рушив на схід – у бік Станіславчика – Бродів. Про таке повідомляють джерела ОУН-УПА й окремі члени цього загону червоних партизанів. Загін медведівців нараховував близько ста осіб і мав завдання вийти до Боратина та Гути Пеняцької Бродівського району. Як він шов, вдалося з'ясувати завдяки дивовижному випадку.

У 70-х роках ХХ століття уродженець села Трійця Василь Боруцький перебував на прийомі у лікаря залізничної лікарні в Красному Якова Никифоровича Нагорного, в кабінеті сиділа його дружина, яка кульгала на ногу, тому спиралася на паличку. Коли вона дізналася, що пацієнт родом із села Трійця, то підійшла до нього і перепитала:

– Ви з Трійці?

– Так, – відповів Василь.

– Ви вже мусите пам'ятати зиму 1944 року. Я палила це бандерівське село.

– Пам'ятаю дуже добре і пригадую, що наше обійстя палила молода симпатична дівчина, яка навіть закричала до моєї бабусі: «Залиши, стара дура, барана, а то згриш разом з ним». (Баран вперто не хотів виходити з палаючого хліва і бабуся його намагалася звідти витягнути).

– Так то була я, – опустивши голову, мовила колишня партизанка.

Далі вона розповіла Василеві, що після нивицьких подій і спалення села Трійця їхній загін вже через день перед селом Берлин, що біля Бродів, перепинила бандерівська сотня. Партизанський загін був розгромлений майже щент, у цьому бою вона була важко поранена в ногу, тепер мусить ходити з паличкою (Прус В. Трагедія в Нивицях – Червоноград, 2004. – С. 27).

Подружжя Нагорних походило з Вінниччини. Мабуть, вони обоє чинили «подвиги» у партизанському загоні Д. Медведєва. Про них із сумом зізналася Василеві Боруцькому постраждала дружина лікаря Якова Никифоровича Нагорного: «Перед моїми очима часто стоїть ця сцена палаючого хліва і бабуся, яка намагалася врятувати барана. У молодості ми часто робимо помилки,

ТРАГЕДІЯ ГУТИ ПЕНЯЦЬКОЇ
ПРИЧИНИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

Пам'ятний знак у Гуті Пеняцькій. Фото Д. Чобота

за які доводиться розплачуватися все життя. Ось і я після бою у селі Берлин мушу ходити з паличкою».

У молодості ця симпатична українка, повіривши в комуністичну маячню, боролася не так з німцями, як із рідним народом проти власної країни – України і завзято палила бандерівські села Нивиці та Трійця. Розплата її надгонала через день.

Бій УПА з червоними у селі
Берлин біля Бродів

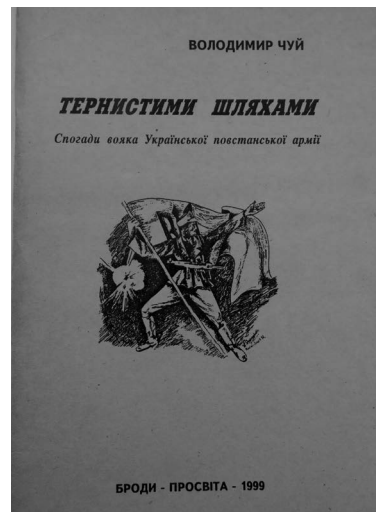
Про бій УПА з радянськими партизанами в селі Берлин теперішнього Бродівського району пише у своїх спогадах великий патріот України Володимир Григорович Чуй, 1929 року народження, член ОУН-УПА, політв'язень радянських концтаборів на Уралі. Його невелика книга «Тернистими шляхами. Спогади вояка Української Повстанської Армії» вийшла у 1999 році – за рік після смерті автора. У 1998 році він так розхвилювався через перемогу комуністів на парламентських виборах в Україні, що дістав серцевий напад і помер.

З книги В. Чуя, який народився і мешкав у селі Берлин, видно, що звістки про звірства і знищення червоними партизанами сіл Нивиці і Трійця облетіли довколишню місцевість і докотилися до села Берлин. Такі відомості дуже стурбували і насторожили всіх. Місцеву боївку УПА приведено у підвищену боеготовність, посилено співпрацю із сусідами. В. Чуй, не зазначаючи точної дати (писав спогади у 1998 році), пише, що то було взимку 1944 року.

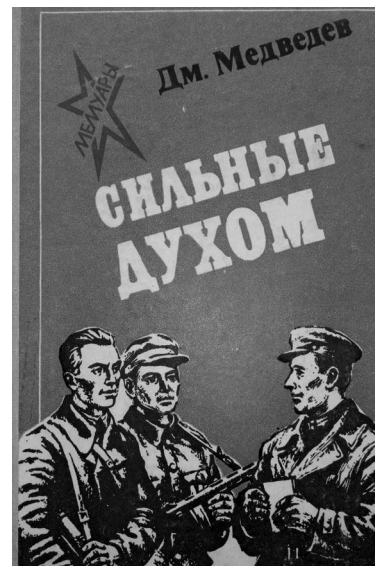
У день першого бою радянських партизанів з УПА у селі Берлин він був черговим по селу, тобто без зброї спостерігав за рухом головною вулицею. І мав негайно

повідомити про будь-які підозрілі обставини.

Перед тим, як подати опис В. Чуєм боїв червоних партизанів – медведівців із сотнею УПА у селі Берлин, зазначу таке. За словами дружини лікаря Якова Нагорного, це сталося через день після спалення села Трійця. Трійцю медведівці спалили у другій половині дня 28 січня 1944 року. Після цього вони рушили у бік Станіславчика (12 км на північний схід від Трійці). У цю пору вечоріє дуже швидко. Шлях партизанів пролягав через Монастирок (8 км на схід від Трійці). У Монастирку партизани не могли наважитися ночувати, бо там було добре видно заграву від палаючого села Трійця, що неминуче привернуло б до них увагу та викликало би підозру. Тому медведівці мусили йти далі, до того ж, за їхніми звичаями, вони розпочинали рух завжди наприкінці дня аби до ранку ще затемна досягнути задалегідь обраного місця відпочинку в якому вони відсиджувалися день-два. Зазвичай партизани, виставивши охорону,

Обкладинка книжки В. Чуя

Обкладинка книжки Д. Медведєва

спали на соломі по сільських хатах до обіду, потім їли і збиралися у дорогу. У загоні налічувалося близько ста бійців, для нічлігу у зимову пору їм необхідно було 10–20 будиноків.

Як пише Володимир Чуй, червона партизанка з'явилася в селі Берлин під вечір. Прибули вони з боку Станіславчика. Звідти до Берлина дорогою 16 км. І до Станіславчика з Трійці ще 12 км, отже разом близько 30 км. Подолати таку відстань за один нічний перехід цілком можливо, але партизани були втомлені після напруги боїв 27 і 28 січня 1944 року у Нивицях і Трійці, де вони не змогли належно відіспатися та відпочити. Вдень вони теж не могли рухатися місцевістю, бо тим би себе виказали. Перепочинок їм був конче необхідний.

Зважаючи на інформацію В. Чуя про те, що червоні партизани з'явилися після обіду з боку Станіславчика, місцем їхнього postoю могли бути хутори поблизу села Збруї, чи й самі Збруї, там

медведівці мусили перепочити день-два і розвідати обстановку.

Від Збруїв до Берлина 10–12 км дуже звивистою лісовою дорогою, яку лише у 60-х роках ХХ століття зробили прямою.

От як описав Володимир Чуй бій сотні УПА з червоними партизанами на підступах до села Берлин Бродівського району.

«До обіду було спокійно, як і завжди, а після несподівано з'явилися незнайомі озброєні вершники – шість чоловік. Вони заїхали до одного господаря у двір, в якого перебував більшовицький полонений, що не встиг втекти від німців. Я зразу ж повідомив про все детально «Комара». Через хвилину 10–15 «Комар» із ще одним односельчанином зустріли кулеметною чергою розвідку більшовицької банди Ковпака (Так галичани називали всіх радянських партизанів. У цьому випадку у Берлин підійшла кінна розвідка загону зі з'єднання Д. Медведєва «Победітелі» – Д. Ч.), яка панічно втекла в ліс. Я одержав наказ негайно повідомити про все Буровича і Стефанівського (Керівники самооборони села Берлин – Д. Ч.), яких я вже знав. Минув деякий час, і боївка самооборони Стефанівського зайняла позиції до бою на Лісових під лісом, а жителі села збиралися ще завидна – хто до Бродів, хто до Язлівчика, а хто в Конюшків, рятуючись від більшовицької банди. Але вона, очевидно, не мала точної інформації про село, тому і не насмілилась вийти з лісу вдень».

Коли ж почало смеркати, ковпаківці (Насправді медведівці – Д. Ч.) спробували наступати центральною дорогою (гостинцем), але їх зустріли кулеметні черги самооборони. З криками «Ура!» банда відступила в глибину лісу. Через декілька хвилин вона пробувала прорватися в іншому місці в село, але також була відбита. І так в декількох місцях продовжували наступ, але всюди одержували відсіч. Бій продовжувався цілу ніч. Ми, троє хлопців з юнацтва, підносили набої. До нас підійшов Бурович, який вів лінію фронту, і сказав: «Хлопці! Вам треба вийти із села, бо ми не знаємо, чи вистачить нам сил. Хто лишився в селі, виходьте».

Нам не хотілось залишати село, але пройшлися вулицями: людей не було, ще за дня виїхали на сусідні села. (Тобто, знаючи про звірячі розправи у Нивицях і Трійці, мешканці села Берлин завбачливо залишили власні домівки у страху перед червоними партизанами – Д. Ч.). Ми підійшли до річки і зупинились, наче по команді. Повернулись в сторону

Володимир Чуй

Лісових, де клекотали кулемети, а кулі літали, наче світлячки. Бій розгорявся все сильніше. Ракетне освітлення лінії бою переливалось веселкою.

Ми без слів розуміли один одного, присіли перепочити. Раптом почулася сильна стрілянина в напрямку хутора Голядівське. Невдовзі побачили червону заграву і клуби диму. Горіло Голядівське, отже, банда ввірвалася туди. Згодом бій затих, а пожежа продовжувалася. Потім бандити напали якраз в слабкому місці лінії оборони на Лісових і ввірвалися в село, але знову були зустрінуті боївкою Стефанівського, зазнали втрат і відступили, підпаливши декілька будівель і кинувши 80-літню жінку у вогонь, яка вже не боялася смерті і не хотіла покидати села.

Бій поволі втихав, де-не-де було чути поодинокі постріли, до ранку вже було недалеко. Нам захотілось спати, але Славко сказав, що спати нам не доведеться, посидимо ще трішки, а тоді підемо, побачимо, що там робиться, може потрібна декому допомога.

Коли все остаточно втихло, пожежа вже догорала, ми вирішили йти на Лісові. Вийшли на поле і побачили групу людей, які щось несли. Ми підійшли ближче і побачили, що йдуть наші хлопці із кашкетами в руках. В нас кожного защеміло коло серця, зрозуміли: несуть вбитих. Не подавши виду своєї розгубленості, ми скоренько підійшли і спитали, яку треба допомогу. «Комар» відповів: «Скоренько давайте лопати, хоронити біля могили будемо». Через годину часу тіла Матвіїва Степана і Кулика Василя, яких принесли на нарах, опустили в могилу. Ми всі помолилися, насипали землі на могилу і з болем у серцях розійшлися по домівках. Черговими в селі вже залишились старші озброєні хлопці». (Чуй В. Тернистими шляхами. Спогади вояка Української Повстанської Армії. – Броди: Провста, 1999. – С. 9–11).

Опис цього бою В. Чуй відтворив зі своєї пам'яті у 1998 році. Тоді він забув точну дату, гово-

рив, що то було взимку 1944 року, називав радянських партизанів «ковпаківцями». Однак ці недоліки не є суттєвими на фоні прекрасно описаних обставин бою. Ми ж, використавши інші свідчення, особливо безіменної дружини красненського лікаря Якова Нагорного, дійшли висновку, що бій у Берліні відбувся, найімовірніше, 29, а може й 30 січня 1944 року (на другий або третій день після спалення медведівцями села Трійця).

Завдяки рішучому опору, УПА не допустило партизанів-енкаведистів у Берлін біля Бродів і, очевидно, тим самим врятувало село від сумної долі Нивиць і Трійці.

І хоча згадана вище медсестра говорила, що партизанський загін під селом Берлін розбила бандерівська сотня, їм протистояв набагато менший підрозділ УПА, який складався лише з кількох десятків бійців місцевої самооборони. Однак вони мали перевагу, бо добре знали місцевість і були озброєні кулеметами, з яких вели нищівний вогонь по ворогах. Але найголовніше – усі вони захищали рідну землю від чужинців-загарбників.

Дружина краснянського лікаря Якова Нагорного, яка була медсестрою у загоні Медведєва і яку важко поранили в ногу в бою під Берліном, свідчила, що їхній загін у Берліні бандерівці розгромили вщент. Тому чекістські недобитки цього загону вимушені були відступити.

У книзі Д. Медведєва є багато огероїзованих епізодів та відвертих хвастощів: виявляється, у Нивицях полковник НКВД з першого пістолетного пострілу вбивав бандерівських кулеметників і автоматників, а вони в нього ніяк не могли влучити; на своїй шинелі він нарахував дванадцять отворів від куль, а на шапці – дві, і жодна його не зачепила. (Медведєв Д. Сильные духом. – С. 425). Але у книзі нема й згадки про розгром загону медведівців у селі Берлін – відбувся фразами, що часто доводилось вести тяжкі бої зі «зрадниками-націоналістами».

Очевидно, що рештки розгромленого УПА у Берліні загону Д. Медведєва розбрелися, якась його частина мусила дістатися Гути Пеняцької, бо у книзі «Сильні духом» зазначено, що підрозділ Б. Крутікова в Гуті Пеняцькій постійно поповнювався окремими групами партизанів та поодинокими бійцями і перетворився у «сильний і великий партизанський загін». (Медведєв Д. Сильные духом. – С. 458). Керівники загонів і окремих груп партизанського з'єднання НКВД спеціального призначення «победітелі» мусили знати, що у випадку непередбачених обставин можуть знайти прилисток у Гуті Пеняцькій, тому вони туди й прямували.

Далі буде

У СЕРЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

У цій мальовничій місцині розкинулося прадавнє село Космач, що разом із десятком присілків має площу близько 90 кв. кілометрів, де мешкають понад 6 тисяч осіб. Космач є найбільшим селом у Карпатах і одним з найбільших в Україні.

Тут живуть і працюють відомі у світі майстри і майстрині прикладного та декоративного мистецтва. Бував і загинув тут ватажок карпатських опришків Олекса Довбуш. Завдяки своєму розташуванню, село стало «повстанською столицею» УПА. Тут були розміщені головний шпиталь, військове училище під назвою Старшинська школа та інша військова інфраструктура. 14 січня 1945 року підрозділами дивізії НКВД під керівництвом генерала Дергачова була здійснена спроба штурму села, та Березівська сотня УПА доценту знищила під селом військову колону карателів. Генерал, що був учасником російського нападу на Фінляндію, керував депортацією чеченців та кримських татар, знайшов тут свій безславний кінець.

Нині естафета найповажніших людей села, що заслуговує стати його візитною картою, у руках Михайла Юсипчука (Дідишина) – людини філософського складу мислення, такого собі карпатського Сковороди, носія опришківського духу, глибинного патріота та невтомного подвижника. Цей ставний чоловік із козацькими вусами нагадує одного з персонажів раніше побаченої картини: Черемошем плотогони спускають ліс, а на плоті стоїть кремезний повстанець із автоматом і, показуючи рукою на високій гористій березі, промовляє: «Я – гуцул, і вільний, як оці гори!»

На подвір'ї пана Михайла – «добрбушана». У результаті тривалих пошуків йому вдалося знайти – за реєстрацією і будинковим номером-паспортом – хату колишнього лісничого Дзвінчука, що за нагороду землею взявся знищити Довбуша. Та Олекса про це дізнався і прийшов покарати того. Під час спроби Довбуша увійти до хати лісничого був ним смертельно поранений. Пан Михайло «своїми силами і засобами» розібрав цю хату, перевіз до себе і заново зібрав її у себе на подвір'ї.

У цій хаті він влаштував виставку-музей старожитностей гу-

цульського краю, ними ця хата заповнена вщент, а серед них є раритети, свідки подій, що відбувалися тут багато століть тому, могли би стати окрасою поважних музеїв.

Поруч із хатою – пам'ятник Доббушеві, виконаний місцевим скульптором із допомогою пана Михайла. З відомих причин майстер відмовився від свого авторства, і цю місію перебрав на себе пан Михайло. Згодом, як очікувалося, навідалися кагебісти і висунули ультиматум: упродовж кількох днів скульптуру ліквідувати, закопати чи заховати у підвалі. «Я потрапив у безвихідь – розказує пан Михайло – що ж робити? Тоді пішов я у гори, добрався до вершини, ліг на землю лицем до неба і молитвою до небес довго просив у Бога порятунку... Вернувся додому уже затемно та вмикаю радіо «Свобода», а звідти передають, що у Космачі відкрито пам'ятник О. Довбушу. А ще за кілька днів навідалися гості аж із Києва, з міністерства культури, з подякою за такий вчинок. Напевне, все-таки небеса допомогли...»

А ще поруч – величезний кількатонний камінь-валун, що його пан Михайло знайшов у горах і впродовж 5-ти (!) років поспіль, як тільки вдавалося десь зафрахтувати найсильніший трактор С-100, тягнув його до свого дому. І такі дотягнув, та викарбував на ньому родинний напис, а ще собі напроорокував сто років життя... Ще треба 16, тож-дай, Боже!

Під час однієї із зустрічей з людьми, що приїждять до його «маєтку» з різних областей України, я почув його роздуми, так би мовити, під різними кутами, щодо життя села. Лицевий бік медалі відомий тим, хто цим цікавиться, з відкритих джерел, а зворотній – не розкритий і невідомий. Ба, навіть і абсурдний... У Космачі радянську владу будували не московські заїди, будували свої – за московським форматом. У селі були свої вчителі, свій медперсонал тощо, а також свої претенденти на владні посади. Так ось ці доморощені владці так гнобили сільчан, так знущалися з них, що це перевершувало такі «показники» у селах, де керували заслані вишколені «спеціалісти управлінської справи». Ці кос-

мацькі «кадри» стали потім «золотим фондом», коли настала потреба у використанні набутого ними «досвіду»...

І мені пригадався такий факт. Коли до влади прийшов Янукович, йому треба було призначити надійного для себе Голову Івано-Франківської ОДА. І він таки знайшов – космачького «кадра», члена «Партії регіонів» В. Чуднова. З «досвідом». Згодом йому з Косівського району на погодження подають список майстрів на присвоєння їм Урядом звання «Заслужений майстер народної творчості України». У цьому списку була і 83-річна мешканка с. Космач Гафія Черняк, усесвітньо відома майстриня з вишивки, яка ще з дитинства посвятила себе цьому мистецтву, створила альбоми з тисячами взірців. Її б до Книги рекордів Гіннеса... А В. Чуднов власноруч викреслив її зі списку...

Нещодавно мені стало відомо, що Урядом виділені кошти на створення кінострічки про Олексу Довбуша, уже визначений творчий колектив та почалася організаційна робота. А чи відомі їм старання М. Юсипчука з увічнення пам'яті легендарного ватажка опришків і зібрані ним матеріали та унікальні речі? Було б гріхом не скористатися цим зібраним скарбом.

Про життя і дух карпатських горян – гуцулів створювалися фільми: один з них про Довбуша, скроєний у рамках соцреалізму, коментарів не потребує, другий – «Тіні забутих предків» Параджанова, кавказького горця, здобув світову славу. Успіх цього фільму, поза сумнівом, зумовлений тим, що дух мешканців гір є споріднений, і Параджанов своїм еством відчував цю специфічну спорідненість під час роботи над фільмом, а талант великого художника завершив усю справу.

Ця творча група взяла на себе складну і відповідальну справу. Складну, бо є висока планка Параджанова у зображенні особливостей життя гуцулів, а відповідальність полягає у тому, що недосягнення цієї планки буде провалом кінострічки. А хочеться, щоб цього не сталося. То, може, досвід пана Михайла допоможе творцям кінострічки у цій справі.

Василь КУШЛЯК,
м. Коломия

Чи багато в сучасній українській музиці композиторів із власним мистецьким почерком, стилем і неповторним образним світом? Думаємо і пригадуємо...

Ачи можемо стверджувати, що митець – це щонайперше громадянин, який відчуває аритмічний сьогоденний пульс життя та трагедійні виклики часу?.. Як писав Олег Ольжич:

Хто має уши – хай слуха! Хто має серце – любі!

Встає цитаделя духа – десятки літ боротьби.

Авторський концерт відомого в Україні та зарубіжжі сучасного композитора Олександра Яковчука, що відбувся 15 червня у Львівській філармонії, власне тому, думаю, і мав великий резонанс, і в музичних колах, і серед широкого загалу слухачів, що виразно поставив акценти на «вічних» питаннях творчості. Як сучасний митець, справжній професіонал і яскравий, національно визначений композитор Яковчук на диво органічно поєднує у творчості повагу до традицій української музики, що йдуть від М. Лисенка, Л. Ревуцького і Б. Лятошинського, зі сміливим новаторством, створивши, до прикладу, першу сучасну українську симфонію для духового оркестру.

«Нескореність» стала провідною ідеєю концерту, а симфонія під цією назвою – її найглибшим і найпереконливішим утіленням. «Відчувається, що автор сконцентрував тут свої незламні патріотичні переконання, яким був вірний від юних років, у важких умовах переслідування української національної думки. Може, саме через щирість і правдивість дія цієї музики є такою сильною і глибокою». Таким було враження доктора мистецтвознавства, професора Стефанії Павлишин від прем'єрного виконання у Львові Симфонії № 8 «Нескорені», присвяченої героям АТО.

Знаменно, що присутні на концерті військовослужбовці Збройних сил України, курсанти, а також воїни АТО, затамувавши подих, приймали героїчну музику сучасності, яка утверджувала такі зрозумілі їм почуття межової напруги та самовідданості у боротьбі за рідну землю.

Як зазначив у вітальному слові з нагоди 65-річчя свого побратима «по ремеслу» Шевченківський лауреат, композитор Віктор Камінський, у музиці не існує жанру, яким би не володів Яковчук. Лише перелік творів з його величезного за обсягом доробку вражає різноманітністю тематики та її втілення. Він створив 2 опери, 8 симфоній, 3 симфонічні поеми, 2 ораторії («Скіфська пектораль» на вірші Б. Мозолевського та «Страсті Христові» на вірші Б. Олійника), «Літургію Святого Іоанна Златоустого» для соліс-

МУЗИКА НЕСКОРЕНИХ

тів та мішаного хору а cappella, 33 кантати для різних складів виконавців, 7 інструментальних концертів для солюючих інструментів та симфонічного оркестру, 8 струнних квартетів, 12 концертних «Прелюдій і фуг» для фортепіано, 352 обробки українських народних пісень та багато-багато іншого.

Неможливо також оминати унікальний цикл Яковчука «12 сонетів В. Шекспіра» для баса і фортепіано, написаний на замовлення співака світової слави з Англії Павла Гуньки для «Антології українського солоспіву», яка містить романси двадцяти трьох українських композиторів-класиків. Усі твори будуть виконані і записані на CD знаменитими оперними співаками і стануть доступними кожній зацікавленій особі через систему Інтернет. Такого грандіозного світового проекту в історії української музики ще не було. Цікаво, що свій вокальний цикл Яковчук писав українською мовою у перекладі Остапа Тарнавського, але так, що можна, не міняючи практично нічого у вокальній партії солоспівів, виконувати їх адекватно англійською мовою в оригіналі, що є унікальним явищем.

Ім'я Олександра Яковчука добре відоме у сучасному музичному світі. 153 музичні твори вийшли друком у Канаді, Україні та Англії. Він є лауреатом Міжнародних композиторських конкурсів у Швейцарії, Бельгії, Німеччині. Отож, рівняючись на галицьких «синів століття» Станіслава Людкевича та Миколу Колессу, відсвяткувати свій 100-річний ювілей на сцені львівської філармонії побажав ювіларові В. Камінський.

Один вечір, звичайно, не міг окреслити багаті панорами творчості композитора. Програму «монографічного» концерту склали три тематичні блоки, втім порядок виконання їх у концерті був, як на мене, дещо див-

ним. Однозначно треба було б починати концерт духовною музикою у виконанні хору: «Отче наш», «Алилуя», «Аве, Марія», які присвячені пам'яті загиблих воїнів ЗС України в АТО. «Алилуя» та «Аве, Марія» виконувались як світові прем'єри, а далі звучали хорові обробки українських народних пісень «Закувала зозуленька», «Розвивайся», «На городі», «Пряла б же я куделицю». Краще було б їх тематично розділити, як на мою думку.

Хорові твори майстерно виконував Галицький академічний камерний хор під орудою народного артиста України Василя Яциняка – головного диригента і художнього керівника ушлявленого колективу. Глибоке проникнення в образно-емоційну красу хорових партитур Яковчука, його самобутній хоровий стиль, ідеальна злитість, інтонаційна чистота звучання хору та майстерність фразування заворужували слухачів.

Дві пісні на слова Д. Павличка («Лист до матері», соліст М. Могила, і «Плач», солісти В. Домарецький, В. Когут) та інструментальні композиції О. Яковчука («Мелодія» для валторни з оркестром, соліст С. Озерський та музична картинка «В Кодрах») відкрили мелодичний дар композитора, його вміння спілкуватися зі слухачем максимально зрозумілою, «демократичною» музичною мовою. Як зауважила С. Павлишин, був іще один невеликий твір у цьому концерті, впровадження якого у цю програму могло б здатися, на перший погляд, не зовсім доречним: це «Фронтоне танго», соліст Л. Сенік (скрипка). Та композитор вміло подав його як ліричний відступ – епізод у напруженому житті сучасних фронтотників. Цей твір нікого не залишив байдужим: довго не стихали у залі оплески і вигуки «Браво!» За пультом Зведеного духового оркестру Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного МО України

та 2-ої Галицької бригади Національної гвардії України змінювали один одного диригенти – підполковник Ігор Дубно, старший лейтенант Роман Вовк, викладач кафедри музичного мистецтва Володимир Вівчарик та підполковник Богдан Катриняк, який взагалі взяв на себе «левоу» частку у підготовці концерту.

Кульмінацією авторського вечора Олександра Яковчука стало перше виконання у Львові Симфонії № 8 «Нескорені» для солістів і духового оркестру – події справді історичної в українській музичній культурі. Та кожна історія має, так би мовити, свою передісторію. Відомо, що у 1915 році Михайло Гайворонський – творець першого в українському війську духового («дутої оркестри», як тоді казали) оркестру січових стрільців, – заклавши основи, мріяв про створення повноцінної симфонії для духового оркестру. Минув час. Наприкінці 90-х років в Україну приїздить Мар'ян Кузан – французький композитор українського походження – і створює «Елегію-думу» для професійного військового духового оркестру, відтак, це була радше мініатюрна оркестрова картина. І ось, нарешті, нашому сучаснику Олександрові Яковчуку вдалося створити першу українську симфонію для духового оркестру під символічною назвою «Нескорені».

Велике зацікавлення у реалізації актуального мистецького проекту виявив начальник військово-музичного управління ЗС України – головний військовий диригент, народний артист України полковник Володимир Дашковський, який створив найсприятливіші умови для його втілення. Головним інспіратором ідеї став заслужений працівник культури України підполковник Валерій Вінников – диригент Заслуженого академічного оркестру України Зразково-показового оркестру Збройних сил України. Під його орудою симфонія вперше прозвучала у Києві, Харкові та

Львові. Зрозуміло, що здійснення такого масштабного проекту у Львові стало можливим завдяки підтримці Начальника національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного генерал-лейтенанта Павла Ткачука.

Створення О. Яковчуком концептуальної симфонії для солістів та духового оркестру стало справжньою мистецькою подією. С. Павлишин поділилася своїми думками після концерту: «Виконаний твір у цьому жанрі є унікальним: передана звуками трагедія має вражаючу міць і при всіх контрастах і змінності розвитку дії у багатих тембрах духового оркестру творить єдине ціле. Не люблю гучного звучання у музиці, але в цьому разі це зовсім не відчувалося, було доцільним і глибоко переконливим. Музика Яковчука не є ілюстраційною, як, наприклад, симфонічні твори на тему битв – «1812 рік» Чайковського чи «Битва при Вітторії» Бетховена; це також не кіномузика. Військовий виконавець – диригент і оркестр – серцем і душею увійшли в стихію цього твору, без пафосу, без сентиментальності, написаного справді кров'ю серця. Здається мені, що, якби воїни, які зараз воюють на фронті з москалями, могли музикою відобразити своє життя, зробили б це так само, як композитор».

Позначена високою експресивністю музичної мови та майстерністю тембрової драматургії, одночастинна симфонія сприймається «на одному подиху». Розширений склад ударних інструментів оркестру та залучення «документального» фронтного інструменту – спеціально сконструйованих для цієї симфонії дзвонів, зроблених із гільз 152-міліметрових артилерійських снарядів, використання яких глибоко символічне, надає звучанню консеквентного напруження. Та особливу виразово-смыслову роль відіграють солісти – мецосопрано (Юлія Бойко), що уособлює образ Матері-України, най (Олег Довгань) та скрипка (Любомир Сенік), які звучать у діалозі та символізують українську народну пісню, – душу нашого народу. ▶

Олександр ЯКОВЧУК. Фото Євгена Букета

► Симфонія закінчується на ляментній кульмінації твору, наприкінці якого все ж з'являється стверджувальна, переможна мажорна гармонія. Після концерту вдалося почути враження слухачів, що є надзвичайно важливим для будь-якого композитора. Ось деякі з них. «Авторський концерт Олександра Яковчука справив особливе, незабутнє враження. Кожен номер цікавий, виражений, талановитий, з високим професійним виконанням. А симфонія «Нескорені» – це найкращий, найглибший, найпереконливіший твір, присвячений історії українського народу в усі часи його прагнення до справжньої свободи. Слухаючи симфонію, уявляла тисячі воїнів різного віку, що крокують, борються, гинуть, а на їхнє місце стають інші. І їх не побороти, бо вони нескорені, вони справжні патріоти і гідні герої свого народу. Мене глибоко вразили різні інтонації маршового характеру, що звучали цілим оркестром, а не в окремих групах, що збіднювало б. До глибини душі зворушив прекрасний вокал Юлії Бойко – чудове мецо-сопрано. Заплющивши очі, я співчувала тисячам матерів, які оплакують своїх синів, які віддали життя за свободу України. Я відчувала не просто вітання, а слова, политі кров'ю та слізьми: «Слава Україні!» – «Героям слава!» (Олександра Смерчанська, викладач хороших дисциплін, пенсіонер).

«За освітою я далека від музики, а тим паче – класичної. Моя, світлої пам'яті, мама Олександра Блавацька усе своє життя мріяла про незалежну, вільну Україну. Мама була музикантом, дуже любила музику, зокрема, духові оркестри. Це, мабуть, передалось і мені. Сьогодні особливо вражена потужністю звучання симфонії «Нескорені». Трагізму темі додав вокал, а останні акорди ствердили непереможність духу нашої нації. Браво для автора! Браво для виконавців!» (Віра Білевич, інженер Інституту інженерної механіки та транспорту Львівської Політехніки).

«Симфонія Олександра Яковчука «Нескорені» сприймалася мною через призму відомої Сьомої симфонії Шостаковича, але цього разу я чув залипи «Градів» та гуркіт танків, спрямованих на українську землю та її миролюбний народ. Ця суто українська симфонія нескорених справила глибоке враження, яке залишається у пам'яті надовго. Сміливо, вражає і талановито. Дякую!» (Доктор Любомир Білас).

Як бачимо, Доля нагородила Олександра Яковчука величезним щастям всенародного визнання. А це – найдорожче.

Ірина ЧЕРНОВА-СТРОЙ,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
заслужений працівник народної
освіти України

ЗМАГАННЯ МОЛОДИХ

Члени журі VIII Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців на дерев'яних духових інструментах імені В'ячеслава Старченка

Увосьме зустрів старовинне Рівне конкурс молодих виконавців на дерев'яних духових інструментах імені В'ячеслава Старченка, випускника Одеської консерваторії, який був засновником кафедри духових та ударних інструментів тоді ще Рівненського культурно-освітнього факультету Київського інституту культури і впродовж п'ятнадцяти років (1972–1987) був її завідувачем.

Висока професійність, ерудиція, педагогічний такт, диригентський темперамент, наполегливість і рішучий характер допомогли йому невдовзі успішно виступити на українському телебаченні та завоювати симпатію шанувальників і любителів духової музики. Він органічно поєднував могутність дзвінкого духового оркестру та мелодійну м'якість і ніжність симфонічного.

Нині на кафедрі його традиції продовжують учні В'ячеслава Миколайовича: доцент Микола Терлецький, керівник духового оркестру Олександр Сіончук, нинішній завідувач кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент Степан Цюлюпа, з чієї ініціативи був започаткований цей конкурс у 2005 році, за підтримки ректора Рівненського державного гуманітарного університету, заслуженого діяча науки і техніки, професора Руслана Постоловського, який протягом усіх конкурсних змагань підтримує обдаровану молодь Волинського краю та України. Переможці конкурсу стають студентами нашого університету та іншими мистецьких закладів, примножують найкращі традиції національної культури України.

Як стверджує Степан Цюлюпа, щогорічний конкурс показав високий рівень виконавської майстерності, починаючи з молодшої групи, яку представляли учні музичних шкіл, мистецьких гуртків та студій, палаців дітей та молоді, учні спеціалізованих шкіл-інтернатів до 8 класу. Середню групу представляли студенти вищих навчальних закладів І-II рівня акредитації (музичні та педагогічні училища,

училища та коледжі культури і мистецтва, учні старших класів спеціалізованих шкіл-інтернатів). І, звичайно, старша група – студенти, магістранти й аспіранти вищих навчальних закладів. Характерно, що студенти нашої кафедри виступали майже на одному рівні з виконавцями Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, Білоруської державної академії, Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра – це означає, що на нашій кафедрі здійснюється підготовка спеціалістів гри на духових інструментах на професійному рівні.

Члени журі – Андрій Карпик (флейта) – доктор мистецтвознавства, професор Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, Роман Вовк (кларнет) – професор, заслужений діяч мистецтв України, Лев Закопєць (гобой) – доцент, заслужений діяч мистецтв України, Ярослав Сверлюк (ансамбль) – професор, доктор педагогічних наук – дали високу оцінку учасникам усіх рівнів. Мистецтво гри на дерев'яних духових інструментах на сучасному етапі потребує бездоганного володіння інструментом, удосконалення технічних можливостей, адже твори сучасних композиторів дають можливість шукати нові виконавські прийоми.

Переможцями серед флейтистів стали: Гран-прі – Зоя Ходан (Львівська національна музична академія), лауреати – Наталія Процько (Київський інститут музики), Ігор Горбатенко (Житомирське музичне училище), Єлизавета Токарева (ПСМНЗ «Нетішинська міська школа мистецтв»), Сніжана Волощук (Сарненська ДМШ, Рівненська область). Серед гобоїстів: Гран-прі – Святослав Борисов (Львівська спеціалізована музична школа), лауреати – Веніамін Мочар (Львівська спеціалізована музична школа), Владислав Кушнірук (Ковельська музична школа), Олександр Хомяк (Хмельницький музичний коледж), Павло Радевич та Ілля Зиков (Білоруська академія музики). Переможці-кларнетисти: Ярослав Гресь, Юрій Тьохта, Максим Сукач (Національна музична академія

ім. П. І. Чайковського), Стефан Булига, Андрій Поляруш, Соломія Качур (Київський коледж інституту музики), Михайло Палій (Львівська національна музична академія), Дем'ян Вирозуб (Київський інститут музики), Дмитро Грицаєнко, Тарас Подганюк, Марія Сидорчук (Рівненське музичне училище).

Саксофон-альт: Гран-прі – Кента Ігараші (Київська спеціалізована музична школа), лауреати – Роман Абдалов, Іван Мудрий (Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету), Ольга Гаврилюк (Національна музична академія ім. П. І. Чайковського), Вадим Пилипчук (Рівненське музичне училище), Віталій Гичун (Корецька школа мистецтв), Вікторія Тищик (Київський коледж інституту музики).

Серед ансамблів: флейтовий дует «Алегорія» Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, квінтет дерев'яних духових інструментів студентів Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, ансамбль «Диксиленд» Вербської ДМШ Рівненської області.

Ярослав Гресь – переможець конкурсу в номінації «Кларнет»

Конкурс відбувся в рамках проекту Рівненської міської ради «Рівне – місто унікальних подій 2018», а також за підтримки управління молоді та спорту (начальник – Ліпський В. В.), управління культури і туризму обласної ради (начальник – Мельник Я. М.), управління культури і туризму міської ради (начальник – Максименко Т. А.).

У рамках конкурсу відбулася презентація сучасних наукових навчально-методичних та нотних видань 2008–2018 років.

Богдан СТОЛЯРЧУК,
професор Рівненського державного
гуманітарного університету

МАСОВІ СЕРЕДНЬОВІЧНІ БОЇ У «ПАРКУ КИЇВСКА РУСЬ» НА ФЕСТИВАЛІ «ЗОВ ГЕРОЇВ»

19 і 20 травня в Древньому Києві в Князівстві «Київська Русь» пройде Чемпіонат України з середньовічного бою «Зов героїв». Понад 200 бійців з усієї України вдягнуть лицарські обладунки та змагатимуться справжньою середньовічною зброєю – мечами, алебардами, фальшіонами.

Це не постановочні бої, а реальні середньовічні битви за звання чемпіона України з середньовічного бою в 2018 році. Співорганізатор заходу – Всеукраїнська федерація середньовічного бою.

Змагання пройдуть в різних номінаціях та триватимуть протягом двох днів. А в перервах між боями гостей чекають видовищні виступи кінно-трьохкового театру та ігрова програма для дітей та дорослих.

У «Парку Київська Русь» можна цікаво і активно провести час, занурившись в унікальну атмосферу Древнього Києва, відвідати історичні музеї та експозиції. Відвідувачів чекає катання на породистих конях, смачні страви та напої від княжих кухарів, стрільба із лука, майстер-класи, ярмарок майстрів, зіп-лайн над Лісовим озером та можливість ночівлі.

Увечері на гостей чекає вогняна програма зі стрільбою палаючими ядрами з требушету. В неділю, 20 травня, відбудеться урочисте нагородження переможців чемпіонату.

«Парк Київська Русь» розташований в 45 хвилинах від Києва. Курсують маршрутки від станції метро «Видубичі».

Детальна інформація на сайті: www.parkkyivrus.com

Кажуть, що, коли у людини відкривається друге дихання, то цьому сприяє передусім стимул і натхнення. Переконана, що саме так воно і є насправді, бо не раз це відчула і на собі. А згадалось це тому, що натрапила на книги, які відкрили мені ніби друге дихання у сприйнятті літературного матеріалу і ставлення до сучасного українського книговидавництва.

Леся САМІЙЛЕНКО

Усі книги, які я так натхненно і з великим інтересом перечитала, видані молодим за віком, але бородатим за професійними ознаками, столичним видавництвом «Друге дихання», яке очолює відомий і популярний український письменник, голова Київської спілки письменників Володимир Даниленко. Перше, що привернуло увагу до книг, виданих саме тут, – це дуже зручний для читача формат. Книжечки, які належать до популярного жанру чи навіть чита, можна покласти до невеличкої сумочки, і навіть дуже рафінована пані чи панянка не обтяжить ними свого звичного обсягу багажу. Їх зручно взяти в дорогу чи подорож із цієї самої причини. Хоча і за змістом та рівнем пера авторів – ці книги є бестселерами сучасної української та навіть класичної зарубіжної літератури. Тож «Другому диханню» – широких доріг і далекого плавання в океані літературного світу! Хай щастить!

А тепер коротко про ті книги, які встигла прочитати, чи навіть проковтнути нещодавно. Бо від деяких неможливо було відірватися, не дочитавши. Читалися вдень і вночі, під час подорожі і навіть у вільний час на роботі. Враженнями про «Закриту книгу», яка потрапила на око і привернула до себе увагу, я вже поділилася у попередньому числі газети «КіЖ». А наступні так і просяться, щоб ними поділитися, адже тут вже йдеться про інші горизонти і простори світу. Від... аж до досі ще «нерозгаданої» Америки.

Уявіть собі, що ви подорожуєте післявоєнною радянською країною, яка щойно перемогла гітле-

ДРУГЕ ДИХАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ

ривську Німеччину і вже дозволяє іноземцям побачити ті досягнення, які має після війни. «Що тут нового може дізнатися людина, яка чи то жила в ті часи, чи то знає від дідів і батьків», – подумав читач. Але яким було моє здивування, коли від американського письменника Джона Стейнбека, який написав свій «Російський щоденник» ще у 1947-му, коли мене й на світі ще не було, я дізналася про те, що ментальна відмінність трьох «братніх народів»: російського, українського та грузинського, яких Росія понад століття намагалася законсервувати в одній імперській банці, не лише була зрозумілою, а й описаною цим усесвітньовідомим класиком ще тоді. Коли прочитала цей щоденник, то стало зрозумілим і те, чому саме цей твір ніколи раніше не входив до університетської чи будь-якої іншої програми філологічної освіти із зарубіжної літератури. Адже все, що побачив своїми очима і зрозумів Джон Стейнбек, у книзі підкріплено ще й цитатами з документальних історичних матеріалів інших дослідників «російського ментального феномену», які датуються середньовіччям. Змінити можна все, але природа-мама має свої вперті закони і творить цей світ неповторним і внаслідок цього цікавим. І змінити ці закони не здатна жодна система, жодна ідеологія. І, хоча книга називається «Російський щоденник», що і є відтворен-

ням реального стану подій у тодішньому СРСР, вона розповість читачеві про те, що спадає на думку не кожному. І, головне, дасть відповіді на запитання: «Що таке російська ментальність?» в уяві людини, яка мала з нею справу ще в повоєнні роки, коли пияцтво було не лише модою в росіян, а нав'язливою метою зомбування свідомості представників інших народів. Зараз це все вже знає кожна мисляча та освічена людина, і здається – що нового сказано? Можливо, і мало, але як і до якої міри талановито, можуть уявити ті, хто знає творчість Джона Стейнбека, від книг якого неможливо відірватися.

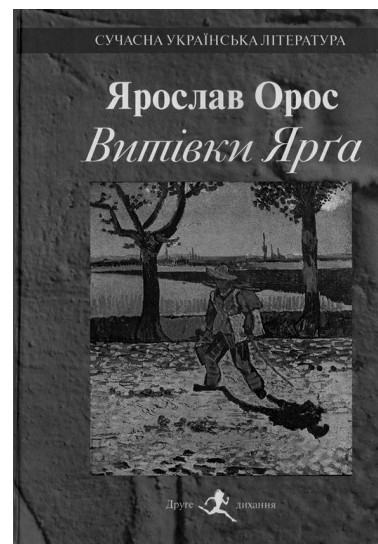
А ось вам, як приклад, і мої враження від книжечки українського письменника Ярослава Ороса «Витівки Ярга», яка також є цікавою у сенсі пізнання такого колоритного та багатонаціонального регіону України, як Закарпаття. Не марно ж у нас кажуть, що для того, щоб зрозуміти мешканців цього регіону, треба, як мінімум, народитися там.

Письменник і журналіст Ярослав Орос – саме з тих корінних мешканців цього краю, який «на клітинному рівні» відчуває своїх земляків та гостро й дуже талановито здатен написати про все, та так, що аж дуже кортить після прочитання гайнути на Закарпаття й іншими очима подивитися на його люд з усіма його колись мало

зрозумілими вадами чи примхами. Бо вже знаєш про цих людей так, ніби після «рентгенотерапії» якщо такий розділ медицини й існує насправді, а не в літературному запасі творчих людей.

Та ось і мої емоції після прочитання книги «Місячний хлопчик» Олександра Коротка.

Це саме той випадок, коли не могла відірватися, допоки не дочитала до кінця і не отримала емоції, які пронизують твій мозок, коли намагаєшся дізнатися про результат детективної інтриги. Цей твір належить до жанру повісті. Але я не зовсім із цим згодна, адже в онову його закладена саме детективна історія, що розвивається на тлі долі журналістки, яка веде тему кримінальних розслідувань і сама потрапляє в історію, яка, на перший погляд, стосується її долі, а насправді є цікавою у сенсі вчинку людини, що любить її до останнього подиху, її чоловіка... Не простого чоловіка, а професійного політика, який є представником саме цієї категорії людства і мало чим відрізняється від успішних політиків з інших країн світу у виборі методів досягнення будь-якої мети. Мені здається, що ця книжечка може бути і сценарієм до українського короткометражного серіалу, в якому було б доречно використати створені музичні пласти від пера сучасних українських композиторів, які творять прикладну музику. Тобто ту, що органічно вписується

у психоделічні моменти будь-якого фільму чи вистави, сюжет яких базується на переживаннях героїв та розвиткові гострих і майже містичних подій у їхньому реальному житті. Після прочитання «Місячного хлопчика» мені навіть щось подібне намарилося уві сні, який прийшов до мене з четверга на п'ятницю...

Отаке буває, коли зустрічаєшся з тим, про що колись давно навіть не мріялося, бо було заборонено бачити веселку в небі і не погоджуватися з тим, що вона є «спотвореним відображенням» чорно-білої правильності єдиної і єдино правильної ідеології.

Видавництво нині безліч, і кожне може претендувати на свою неповторність і демонструвати свій рівень професійності. Але у випадку із зовсім юним «Другим диханням» стає зрозумілим одне – тут фахівці добре знають видавничу справу і вивчили всі особливості не лише українського книжкового ринку, а й світові закони успішності на цьому полі. Тому, не боячись підступних мін, які можуть вибухнути в найгостріші моменти ринкових баталій на полях книжкових жнив та неврожаїв, вони завжди надихатимуть читача на те, що відкривається те саме друге дихання, яке не лише продовжує людині життя, а й відкриває нові горизонти в дослідженні будь-яких сфер буття, життя та успіхів. Друге дихання – це свіжий ковток гірського повітря в тенетах української книгобуденності. Українську книгу має читати не лише вчений муж, але й простий чоловік, який знає важку щоденну працю, і йому також ще й відпочити хочеться від неї і політати разом з (нікуди дітися, бо за словами Сталіна): «інженерами людських душ» кудись туди, в інші часи та й інші країни і набратися там інших думок, слів та помислів. Зрозуміло, що далеких від тих, які він отримує в нашому реальному житті.

Не знаю, але мені здається, що видавництво «Друге дихання» намріяло собі мету призвичаїти українського читача різного стибу освіти та розвитку до українського популярного читива й успішно виходить на свої горизонти омріяної справи.

СХОДЖЕНІ ДОРІЖКИ

Родіонов Володимир Олександрович народився 13 лютого 1940 року в м. Сталінград (нині – Волгоград). Закінчив Харківський авіаційний інститут.

Пише російською мовою. Автор близько 40 поетичних збірок. Почесний громадянин м. Чугуїв і Чугуївського району, нагороджений медалями Федерації Космонавтики СРСР ім. М. Рязанського та іншими. Лауреат премій ім. М. Ушакова, ім. О. Масельського,

ім. В. Короленка, ім. Б. Слуцького, ім. В. Сосюри, ім. К. Гордієнка та ім. Д. Нитченка. Член НСПУ з 1990 року.

Я жив, як і всі,
Хоч я трішки багатший
На стежку в росі,
На промінчик гарячий,
На яблуньки цвіт,
Що захмелено пахне,
На вранішній світ
Із вершиною даху,
На синій лісок
І струмочок дзвінчастий.

На свіжий ковток
Поцілунку дівчати.

Досі пам'ятаю
Лагідний вогонь,
Диво золотаве
Погляду твого.
Очі із очима
Ще не розмовляли.
Далеч несходима
Душі розділяла.
Дні відгомонілі,
Зустрічі, розлуки.
І незрозуміла
Музика цілунку...

Пам'ять невіддівітна,
Як весна і світ –
На світанку літа,
На останку літ.

РЕПІНСЬКА ПОРА

І знову Репінська пора
Клекоче барвами вчисто.
А над веселкою Пречиста
Витає образом добра.
І знову Репінська пора
На спів мене благословляє...
Чугуєве,
тут серце знає,
Де Світлодар наш пив з відра.
І знову Репінська пора

Між нами сяє сонцелико.
Вона вертається щораз
До нас із класиком великим.

Сходжені доріжки,
Перейдені мости,
А щастя, хоч би трішки,
Не вдалось знайти.
Хоча лукавлю, звісно,
Бо все-таки збагни:
Сучасне і первісне
Світило з даліни.
Стелились м'яко трави,
Струмочок в імлі дзвенів.
І навіть славка славу

Олександра
БРУНОВА

НЕОФІТ

ВІД АВТОРКИ

Від ненависті до любові один крок. Я не розуміла й не визнавала поезію більшу частину свого короткого життя. Вважала її занадто обмеженою, клішованою. Та після прочитання трьох авторів усе змінилося. Ці поети – українці Мірек Боднар і Лесь Белей, а також поляк Тадеуш Домбровський – докорінно змінили моє уявлення про поезію. Я побачила, що вона дає необмежену свободу навіть в обмеженому обсязі. Читати більше люблю верлібри, але для свого стилю обрала своєрідний синтез класичних форм і вільного вірша. Метою для мене є непересічний образ. Я прагну відшукати у своїй уяві ще не поєднані слова й подарувати їх своєму читачеві.

Умовна збірка має назву «Неофіт», тобто новопосвячений, бо саме ним я себе у поезії і вважаю.

чорне повітря
градом
легенько
в легені
ніч вже не може
щодня
вечеряти тінню
зв'язані
міцно руки
могузкою
із павутиння
я розумію зорі
хоч кажуть
вони
незбагненні
серце штовхає
гранатовий сік
по вені
для жебраків

ми всі
перехожі
скнари
в нас все так добре
що ми вимагаємо
кари
зорі нас вже збагнули
і впали
легенько
в легені

Олександрі Бруновій – 19. Народилась і мешкає у Броварах на Київщині. Вивчає видавничу справу і редагування в Інституті журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка.

А ще пише вірші. Цікаві, самобутні, такі, що передають настрої нинішнього молодого покоління, яке є абсолютно безкомпромисним, відзначається оригінальним мисленням і світобаченням.

Вчитаймося в коротке вступне слово авторки. Воно багато про що свідчить.

Від себе додам – у добру путь, поетесо!

Василь КЛІЧАК

можливо в мені
як гірська руда
чи бурштинові сльози
залягає
і полягає
проблема
можливо в мені
недостатньо слів
чи гарних манер
можливо в мені
не справдилася
чиясь теорема
можливо в мені
бодлер
помирився з квітами
можливо в мені
орел роздер

прометея востаннє
моя кров готує
проти мене
повстання
в такому стані
хто я
тепер?

трапляється в житті, що
кращим з квітів
судились наймерзніші
із мух
в брудному тілі
чистий дух
всі компліменти заблукали
в мушлях вух
поснувши в мозку від
страшної втоми
їм не вдалося серця досягти
що є краса найгіршим лиш
відомо

тому я знаю
що краса
це ти
а я?
в моїм помірно чистім тілі
що пахне м'ятою і трішечки
вином
гаряче серце б'ється від
судом
щосили прагнучи завмерти
й охолоти

у холоді краса
холонь!
а доти
невтомно буду відганяти мух
що очі милять
милують
брехнею
як паралітик в симбіозі
з нею

живу
вмираю
зрісши з правди зерен
я квітка зла
незламний чорний терен

ОРАКУЛ

ніч, самота і холодне важке
повітря
я розглядаю у темряві
плями на стелі
хмари чорніють, вдягають
на місяць митру
у голові здійснюється вітер
пустелі
часом мені так нічого
зовсім сказати
і це, я гадаю, також цілком
нормально

ти коли їм даруєш
метафори, жарти
вони беруть і сприймають
тебе буквально
знову до ранку якась
чортівня наснитись
жоден оракул мені її не
розтлумачить
з вірою в світле майбутнє
так солодко спиться
тільки тому, що минуле
ніхто не бачить

UNTITLED '4.17

сни
розбиваються
вщент
об мою
потилицю
холоду
ночі
навіть чи
можна
зарадити
дерево
пада
туди
куди воно
хилиться
я
нахилиюсь
туди
куди краще
не падає
можна
напитися
тиші
і не
прокинутись
можна
скурити
повітря
разом із
птахами
можна
роз-
чаруватись
і все
покинути
можна
згубити
себе
багатьма
шляхами
більше
немає
для чого
і кого
старатися
більше
не ділять
життя
на теорію
й практику
ми
заглядаємо

в небо
щоб в землю
сховатися
як
солітер
ізсередини
зісти
галактику
наче
гірські
хребти
кістяки
здіймаються
створять
природний
рельєф
безлюдного
краю
можна
шукати
кінці
там де все
починається
можна
до біса
піти
і дійти
до раю

ТРАВМПУНКТ
ДЛЯ ПУНКТУАЦІЇ

з кожної крапки
можна зробити
кому
ми це знаємо добре
але погрузли
в утомі
наче утоплені
і це теж наша
провина
бо трясовина
не винна в тому
що так затягує
це її сутність
вона витягає спершу
віру у світле майбутнє
потім хапає за руки
і врешті
скручує шию
мішає
мрії й
поміі
а ми сіпаємось
відчайдушно
живимось
відчаєм душ
й закінчуєм тим
що миримось
і залишаємо ті
потуги
самі в собі
втрачаємо
вірного друга
слухай
мені набридло
заганяти себе

у рамки
витагати тіла
з квадрату
віконної рами
вивчати псевдонауки
гортати ті інстаграми
й фейсбуки
в пошуках порозуміння
мої єдині вартісні
вміння
мовчати
і відчувати докори
сумління
я знаю
ти теж це вмієш
brate
заходь і будь
як удома
будемо разом
шляхами спроб
і поразок
там де все
починається
можна
до біса
піти
і дійти
до раю

дні
десь там
на дні
безодні

проводжу їх марно
і проводжаю на потяг
спутників сонця
залишки

аморфного
морфію
від морфея
для метаморфоз

на захист
від тіней
на стінах
перетину

спин
і солі
слів
у тихому соло

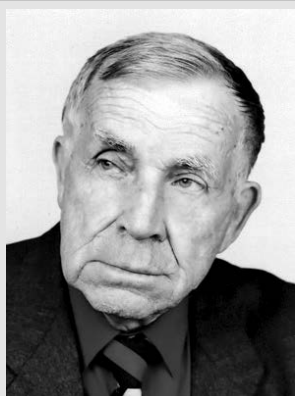
порухом
порахувати
нерухомі
хребці

хрускіт повітря
повільно
спиняє повинь
завтра повинен
бути ще один
будній
бездонний
без дому
день

Пророчила мені.
Луни зізнання усні –
Ти тільки зрозумій! –
Нагадують про успіх
В поезії самій...
Вклонись її чертогу,
В яким надія є,
І дякуй гречно Богу
За все, що Він дає...

ХРАМ

Свічки я ставлю нині в Храмі,
Щоб до рідні стояти близько,
Бо ж не комусь, а тату й мамі
Молюсь і уклоняюсь низько.
Я був душею й тілом грішний,

Володимир Родіонов

Забувши родичів та ближніх.
Тож кваплюсь каятись скоріше –
Мо' буду прощений Всевишнім.
Храм позолочений допіру
Відкрив мені святе й ісконне:
Прийнявши в нім Христову віру,
Йду від ікони до ікони...

Давно-давно не підкоряю
За висотою висоту.
Частіш з роками докоряю
Собі за вперту прямоту.
За перебори слів таранних,
Відкрито сказаних в лице, –
По досі в серці моїм рани –

За кожне правдісне слівце.
Картаю виродків плюгавих,
Що трусять мороку іржу:
Їх підлих вчинків не прогавив,
Бо світлим, ніжним дорожу.
З чотириногими гінцями
Я чесний – цього не згасить:
Не раз вони мене із ями
Тягнули із останніх сил.

НЕБЕСНІ ПЛЕСА

О плеса небесні...
Небесні плеса...
Ясних блискавиць
незагнуздані лева,
й мандрівниці-хмари –

в блакитнім огромі,
І Всесвіту поклик –
у вищому громі,
Й моїх почуттів
неусталена мірка...
І пада у серце
згасаюча зірка.

Переклади з російської
Петра ПЕРЕБИЙНОСА,
Миколи МАЧКІВСЬКОГО,
Роберта ТРЕТЬЯКОВА

Рубрику «Мить поезії»
веде Василь Клічак.
E-mail: vc-prosvita@ukr.net

РОМАНТИЧНИЙ ТРИЛЕР ВІД СТОЛИЧНОГО ТЕАТРУ

Художній керівник Київського академічного театру «Колесо», народна артистка України Ірина Кліщевська нещодавно завершила роботу над виставою «Double, Double» за п'єсою Еріка Еліса та Роджера Рісса.

Одній з провідних актрис театру «Колесо», заслуженій артистці України Валентині Бойко порекомендували цю п'єсу її друзі з Лондона. Саме пані Валентина стала ініціаторкою постановки «Double, Double» на кону цього театру. Спільно з актором Сергієм Ладесовим вони пройшли шлях від самостійної роботи над драматургічним матеріалом (велика робота була з перекладом) до повноцінного репетиційного процесу з режисером-постановником, народною артисткою України Іриною Кліщевською.

Нова вистава інтригує вже з перших хвилин. Респектабельна пані запрошує до себе додому бомжа, аби разом перевірити одну незвичайну обладку. Здавалося, що може бути спільного між такими різними людьми. І якщо спочатку мова йде про кілька сотень

фунтів, то далі ставки зростають до одного мільйона. Спектакль постійно змінює оберти, змушуючи глядачів розгадувати кросворди, яким би позаздрила навіть Агата Крісті. Присутні в залі з перших до останніх хвилин уважно стежать за розгортанням сюжету, але наприкінці вистави все ж залишається багато запитань, на які кожен дає відповідь сам.

«Мені здається, що це цікаво глядачеві, корисно подумати про відносини, про життя, про спілкування, про ті перевероти, що відбуваються на сцені. Слідкувати, розгадувати, мати свою думку, вгадувати, що буде в кінці. І хоча ми висловили свою думку, але вона може не збігатися з тими висновками, які зробить глядач», – розповідає режисер-постановник.

Не варто переказувати деталей сюжету, але однозначно можна стверджувати, що нудувати глядачеві не доведеться, особливо ж, якщо це вдумливий і допитливий глядач.

Зберігаючи традицію, в «Колесі» знову здивували декораціями. У невеличкому просторі Каміної зали театру відтворили атмосферу замкової лондонської квартири з її камінами, сходами, картинами та цікавими деталями інтер'єру. Особливу увагу привертають єгипетські та індійські маски, створені для вистави художницею Наталією Ягуповою. З одного боку, ця деталь нагадує про те, що колишній господар квартири колекціонував маски, а з другого – дає зрозуміти, що кожен персонаж має кілька масок, які так повністю і не знімає до кінця спектаклю. А чи не має безлічі масок і кожен із нас?

Едуард ОВЧАРЕНКО,
Фото надані театром

ДВАДЦЯТА СТОРІНКА КНИГИ «МЕЛЬПОМЕНА ТАВРІЇ»

Міжнародний театральний фестиваль «Мельпомена Таврії» цьогоріч святкуватиме свій двадцятирічний ювілей.

Леся САМІЙЛЕНКО

Протягом десяти днів мешканці Херсона та Миколаєва і гості матимуть змогу подивитися велику кількість, без перебільшення, найкращих вистав, які вже відгрімилі в Україні та й поза її межами, та ще й ті, що привезуть до цих міст слуги Мельпомени з 11 країн світу. З Португалії, Німеччини, Литви, Польщі, Угорщини, Туреччини, Ізраїлю, Білорусі, Вірменії, Грузії та Молдови до нас у таврійські краї прийдуть митці, декому з них уперше випадає така можливість. Саме тому організатори відчувають особливу відповідальність за все, що відбуватиметься в Херсоні та Миколаєві у ці дні. Та не думаю, що все вже так і погано в цих містах. Адже фестиваль уже двадцять років успішно проводиться в Херсоні, а миколаївська його сторінка відбудується ще й тому, що більшість театрів приїде здалеку, і просто нераціонально відбути цю поїздку показом вистави в одному місті. А, до речі, саме Миколаїв, за всіма показниками, є містом театралів. Миколаївці люблять свої театри і відвідують їх дуже активно. Знаю, бо досліджувала це питання, перебуваючи якось на міжнародному театральному фестивалі, що багато років поспіль відбувався саме там. Тож лишиться уявити рівень театрального шторму, який чекає на любителів театру в цих обох містах, та подоброму позаздрити їм.

А на прес-конференцію, яка відбулася напередодні відкриття фестивалю в Києві, організатори доволі скромно розповіли про свої плани, як кажуть, не розвішуючи ані кльощок на вуха, ані обіцянок зробити щось неймовірне і цього року. Хоча зрозуміло, що готували і сюрпризи, і новинки, і несподіванки, які мають бути на ювілейному дійстві. Можливо, все так скромно представлялося, бо учасником цієї прес-конференції був міністр культури Євген Нищук, на участь якого, і як актора також, чекають ті, хто не мав змоги побачити його у виставах, які він багато років поспіль, а також і останніми роками грає у провідних київських театрах з великим успіхом.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ. ХЕРСОНСЬКА ОБЛАДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЯ.
ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА РАДА. ХЕРСОНСЬКИЙ МІСЬКВИКОНКОМ.

А ще серед тих, хто починав проект театрального фестивалю «Мельпомена Таврії» – справжні зірки театру і кіно. Адже народного артиста, та й народного улюбленця Богдана Бенюка тут називають дядьком фесту, а режисера Дмитра Богомазова – батьком, хоча сам він вважає себе водночас і дитям цього фестивалю, бо першу свою виставу поставив саме в Херсоні. Народну артистку Ларису Кадирову називають мамою. І вже не знаю, ким можна представити натхненника і головного організатора цього фесту Олександра Книгу, бо, як на мене, то таким людям варто заслужено давати звання Героя України. Якщо, за словами класика, краса врятує світ, то такі особистості, як Олександр Книга, рятують нашу країну від духовної руйнації та занепаду, не думаючи, що чинять якийсь подвиг. Вони просто роблять те, що люблять, у що вірують до глибини душі і серця, та ще й до глибини своєї кишені, яка саме у таких людей, зазвичай, не така вже й набита потріб-

ними ресурсами. Але, якщо вжити в те, що добро примножує добро, і знати, що є люди, до яких тягнуться їм подібні, то можна побачити реальні результати цих позитивних процесів саме на прикладі фестивалю «Мельпомена Таврії». Адже він був, є і буде, бо на нього хоче потрапити кожен, хто любить театр і розуміє цю впливу на життя і поліпшення його стану саме засобами театального мистецтва.

Цікаво, що самі організатори кажуть про те, що фестиваль молодшає з кожним роком, бо зміни крові потребує час і життя. На ювілейному будуть продемонстровані нові можливості і роботи зі спільних міжнародних проектів, а завершиться він саме прем'єрою у виконанні артистів, які працюватимуть із двома режисерами з різних світів чи країн. Як хочете це називайте, але «Спляча красуня» від «Київ Модерн-балету» вам довго ще приходиться в солодких спогадах про цей фестиваль та участь у ньому у будь-якій якості.

